

Мр Добривоје Јовановић
Историјски архив Јагодина

ГИМНАЗИЈА У ПАРАЋИНУ ИЗМЕЂУ ДВА РАТА 1918 – 1941

Апстракт: Овим радом извршен је покушај да се коришћењем, пре свега необјављене архивске грађе, осветли рад параћинске гимназије између два светска рата. Захваљујући прикупљеним и објављеним подацима, многи облици из рада школе су потпуно осветљени. На основу ових изнетих података могу да се сагледају стремљења, амбиције и хтење параћинских грађана. Сам однос грађана Параћина према гимназији испољен је неколико пута. Када су укидани поједини разреди или школа, грађани су упорним молбама показали велику одлучност да се пронађу решења за опстанак школе.

Школа

Приватна гимназија са пет разреда, под називом Непотпуна самоуправна гимназија у Параћину је отворена 2. септембра 1919. године. Први течај трајао је до 15. фебруара 1920. године и имао је укупно 173 ђака, 113 ученика и 60 ученица. Од 15. фебруара гимназија добија и шести разред. На крају школске 1919/20. године било је укупно 169 ђака, 107 ученика и 62 ученице.

Указом од 18. јула 1920. године укинута је шесторазредна приватна гимназија и отворена четвороразредна државна гимназија. Пети и шести разред остали су приватни. Следеће године 6. јула 1921. укидају пети и шести разред приватне гимназије, а 4. августа исте године школа се претвара у шесторазредну државну гимназију. Тада је било укупно 335 ђака, 217 ученика и 118 ученица. Наставника је било укупно 13.

Због велике нестручности наставног кадра, јер су у школи предавања држали: један професор, два суплента, четири привремена предметна учитеља, један хонорарни наставник и три квалификована учитеља, изасланик Министра просвете у свом извештају од 26. јуна 1923. године, сматрао је да се не треба дозволити отварање нових разреда, већ је предложио укидање петог и шестог разреда, чак да се не допусти отварање тих разреда ни приватно. Ипак, и поред предлога о укидању петог и шестог разреда, ови разреди нису укинати.

Зграда гимназије од 1885. године

Суд општине вароши Параћина упутио је 26. марта 1925. године, молбу Министарству просвете да се дозволи отварање седмог разреда, а следеће школске године и осмог разреда. У молби је наведена могућност да ће седми разред да упише најмање 20-так ученика. Те године је 16 ученика из Параћина учило седми разред у другим гимназијама, пре свега у Ћупријској. Шести разред исте године завршило је 13 ученика. Министар није одобрио отварање седмог разреда због недостатка одговарајућег броја стручних наставника, тако да је до школске 1927/28. године постојала шесторазредна гимназија.

Од 1928. године гимназија је сведена на четвороразредну. Грађани су се жалили Министарству просвете. Навели су да Параћин броји више од 10.000 становника, има три фабрике са преко 1.000 радника, да гимназија има довољан број ђака и зграду која одговара техничким, културним и хигијенским условима. Поред тога, Параћин има велику околину из које долазе бројни ђаци. Наводи се да је четврти разред завршило 50 ђака, а пети разред 25 ђака, и да се укидањем петог и шестог разреда, њима одузима могућност даљег школовања. У молби су тражили да се не укидају пети и шести разред, већ ако нема могућности, да се одобри параћинској гимназији отварање петог и шестог разреда, које би издржавали родитељи ученика и општински суд у Параћину.

Молби параћинске општине и грађана Параћина Министар просвете је изашао у сусрет и својим решењем од 18. августа 1928. године одобрио је да се у параћинској гимназији отвори пети и шести разред на рачун ђачких родитеља. У складу са одлуком Министарства просвете, Суд и Одбор параћинске општине донели су одлуку да прихвате издржавање ова два разреда у договору са ђачким родитељима и директором државне гимназије у Параћину.

На основу Закона о гимназијама, гимназија у Параћину потпуно се укида 27. августа 1929. године. Наређено је да се намештај, учила и архива школе пребаци у гимназију у Ћуприји. Одмах сутрадан грађани Параћина су одржали

конференцију са које су упутили молбу Министру просвете, у којој су тражили да се не укида гимназија. У молби је истакнуто да гимназија постоји око 50 година, и да су ту школу завршили значајане личности српског народа: Милојко Лешјанин, Илија Гојковић, Стојан Вељковић, Димитрије Маринковић, Др. Воја Маринковић, Др. Сима Лозанић, Др. Светолик Радовановић, Др. Лазар Марковић, Др. Тома Живановић, Др. Драгољуб Јовановић и многи други. Нарочито је у молби истицано да је Параћин највећа варош у Моравској области и да је Параћин увек излазио у сусрет државним интересима. Тако је Министарству војном уступљено бесплатно 30 хектара на Карађорђевој брду за подизање војног магацина. На истој конференцији, Никола Ракић, директор гимназије у пензији, предложио је да резолуцију грађана Параћина лично доставе три грађанина. У Резолуцији се тражило да се не укида четвороразредна гимназија бар за наступајућу школску годину, или да се одобри параћинској општини да може да отвори четвороразредну приватну гимназију с тим, да држава помогне са 50.000 динара, јер општина није предвидела средства у буџету за 1929. годину. Резолуцију су потписали 293 грађанина, а да је односу и образложе Министру просвете, одређени су: Милутин Б. Поповић, председник општине, Милан Ракић, директор гимназије у пензији и Божа Главички, директор банке из Параћина.

Директор гимназије је поводом укидања гимназије тражио додатна упутства о имовини школе. Суд општине Параћин а и многи грађани противили су се предаји намештаја и учила ћупријској гимназији, јер је то углавном набављено преко параћинске општине и појединих грађана, па је и поводом тога упућена жалба Министру просвете. Спорна је била и предаја имовине Подмлатка Црвеног крста и Савеза Трезвене младежи ћупријској гимназији. Главни одбор Подмлатка Црвеног крста из Београда наложио је да се имовина Подмлатка Црвеног крста преда Подмлатку Црвеног крста у основној школи у Параћину. Имовина Савеза Трезвене младежи, по мишљењу грађана Параћина требала је бити предата Колу Савеза Трезвене младежи Ниже занатске школе у Параћину.

Нова молба за отварање Самоуправне четвороразредне гимназије, поново је упућена 20. септембра 1929. године. Та молба је послата на основу одлуке суда и одбора параћинске општине. У молби је тражено да се у Параћину отвори непотпуна четвороразредна самоуправна гимназија са називом Самоуправна градска гимназија у Параћину. Истом одлуком је решено да параћинска општина прима на себе издржавање школе и сноси све трошкове. За ту сврху одобрен је кредит од 65.000 динара за 1929. буџетску годину, и решено је да се на терет буџета за идућу 1930. годину одреди сума од 120.000 динара. У молби се навело да постоји двоспратна зграда чија је вредност 2.000.000 динара, и да је општина још пре рата снабдела школу потребним намештајем у вредности већој од 100.000 динара. У молби је наведено да школа има и фондове: Фонд сиромашних ученика са средствима од 50.000 динара; Фонд за екскурзију ђака са 9,000 динара; камате у висини 7.000 динара; Ђачка дружина са 2.000 динара; Ђачки Црвени крст са 3.500 динара. Поново је наведен број становника Параћина и број радника, за које се тврдило да их у Параћину има од 2 до 3 хиљаде. Посебно је истакнуто да у основној школи има око 900 ученика који не могу да наставе школовање, а да се до септембра за гимназију пријавило око 200 ученика. На ову молбу није одговорено, па је параћинска општина, молбом од 9. децембра исте године поново затражила отварање гимназије, јер је било неопходно да се средства за рад гимназије предвиде буџетом општине за 1930. годину. Министарство је 18. децембра 1929. године поново одбило молбу параћинске општине.

Нова молба за отварање Самоуправне гимназије упућена је 22. децембра 1930. године. Општина је тражила хитност у доношењу одлуке Министарства просвете да би могла да предвиди и одвоји средства у буџету за издржавање гимназије. Пошто ништа није решено по овој молби, нова молба је упућена 26. фебруара 1931. године. Овога пута, 9. марта, параћинска општина је обавештена да се не може одобрити отварање гимназије.

Нова молба је упућена 10. јуна 1931. године. У њој су поново изнети разлози за отварањем гимназије:

1. Параћин је по попису највећа варош у Моравском округу, јер броји 7.265 становника, а нема ни једну школу осим основне;
2. У Параћину од индустријских предузећа постоје: а) Фабрика вунених тканина Теокаревића; б) Српска фабрика стакла; в) Фабрика чоколада и бомбона; г) Фабрика сита и прерађевина од жице; д) у непосредној близини Параћина у Поповцу Фабрика цемента;
3. Од надлештава и државних установа у Параћину постоје: среско начелство, срески суд, технички одељак, пореска управа, основна школа са 18 одељења, пошта, финансијска контрола, железничка станица са ложионицом и експозитура за осигурање радника, а планиран је и смештај једног војног пука;
4. Параћину и параћинском срезу су у непосредној близини ражањски и темнићки срез;
5. У Параћину постоји зграда за гимназију, у којој се чувају школска књижница, намештај, учила и остала имовина гимназије;
6. Параћин је од рата доста учинио за државу: а) дата је помоћ за изградњу државног пута од краја вароши до железничке станице, б) уступљено Министарству војске и морнарице 25 хектара земље на којој је подигнуто 40 магацина за војне потребе, в) дата је помоћ за изградњу моста код Обрежа, г) одбор је решио да се помогне изградња касарне у Параћину са 1.000.000 динара, и поред бесплатно уступљеног земљишта

У молби је тражено отварање државне Ниже четвороразредне гимназије, а ако то не може, да се одобри отварање приватне четвороразредне гимназије са правом јавности, на терет параћинске општине, која се обавезала да до краја године издржава гимназију са 500.000 динара. За идућу годину општина се такође обавезала да издвоји у буџету потребна средства за рад школе.

Пошто није одговорено на молбу из јуна месеца, нова молба упућена је 10. августа 1931. године. И у овој молби је истакнута чињеница, да због непостојања других школа, деца после завршетка основне школе немају могућност да наставе било какво школовање или изучавање заната. Те године, како је наведено, основну школу у Параћину завршило је 160 ученика. И ову молбу потписало је неколико десетина грађана Параћина.

Трећи разред гимназије 1919. године

После више неуспешних обраћања Министарству просвете, нову молбу за отварање гимназије послале су Краљици Марији мајке Параћина. На конференцији одржаној 2. јула 1933. године, на којој је било 64 жена Параћина, упућена је резолуција, коју су у име жена Параћина потписале: Вида Николић, Милева Ћирић и Наталија Маринковић.

Напокон 19. септембра 1935. године донет је указ да се у Параћину постепено отвори Непотпуна самоуправна реална гимназија. Гимназија је почела са радом 1. новембра 1935. године са 35 ученика. Гимназија је била привремено смештена у згради основне школе. Како је 35 ученика из Параћина похађало други разред гимназије у Ћуприји, Никита Салњиков, в.д. директора упутио је молбу 12. новембра 1935. године, да се отвори и други разред, јер поред довољног броја ђака, постојали су сви материјални и финансијски услови за рад овог разреда.

До почетка школске 1936/37. године отворен је други разред. Молба за отварање трећег разреда упућена је 17. октобра 1936. године, пошто је за тај разред већ било пријављено 35 ђака. У молби, председник општине предложио је Министру просвете да формира комисију за утврђивање услова око отварања трећег разреда. У комисију су изабрани: председник општине вароши Параћина, директор Самоуправне гимназије у Параћину, санитарски референт и самоуправни инжињер параћинске општине. Комисија је, после свестраног сагледавања услова, 22. октобра 1936. године поднела извештај у коме је предложила да се изађе у сусрет захтевима параћинске општине и грађана. Чланови комисије изнели су да зграда располаже одговарајућом просторијом за рад овог разреда, јер је била дужине 8.90 м, ширине 6.00 м и висине 3.97 м. Просторија је била осветљена са три прозора димензија 1.10 x 2,45 м, тако да је оценила да просторија одговара одвијању наставе, а и да се у њој налази и

потребан намештај. Поред тога, комисија је изнела и то да у школи постоји довољан број учила, канцеларија за наставнике и сала за библиотеку.

Самоуправна непотпуна гимназија радила је све до школске 1940/41. године. Тада је решено актом Министарства просвете, да се од школске 1940/41. године поступно отвори Непотпуна реална гимназија. Те школске године први разред је имала само Непотпуна реална гимназија, док су остали разреди и даље постојали у Самоуправној непотпуној гимназији.

Наставници

Први предавачи по обнови рада школе били су: Јанићије Поповић, директор, предавао је математику, гимнастику и јестаственицу, Вучета Стојановић, веронауку, Босиљка Јовановић, српски језик, Светислав Фелибад, јестаственицу и Тања Андрејевић, певање.

Следеће школске 1920/21. године извршен је пријем и премештај неколико наставника, па је због тога направљена следећа подела предмета:

1. Живко Поповић, професор, директор, српски језик.
2. Босиљка Јовановић, прив. пред. учитељица, српски језик и земљопис.
3. Михаило Стефановић, прив. пред. учитељ, математика.
4. Јанко Поповић, професор, јестаственица, земљопис.
5. Симеон Кончар, хонорарни наставник, хемија, математика.
6. Живојин Милосављевић, суплент, српски језик, француски језик, физика.
7. Бранимир Вулић, прив. пред. учитељ, француски језик, латински језик.
8. Светозар Спасојевић, суплент, историја.
9. Илија Коларовић, цртање, певање.
10. Сава Милојковић, свештеник, веронаука.
11. Станко Јовановић, свештеник, веронаука.

У следећој школској години извршена је нова подела предмета. Према тој подели, која је извршена половином јануара 1922. године, поједине предмете предавали су:

1. Тихомир Погачаревић¹, директор и професор: хемија са минералогijом: IV разред, физика: II-а, француски језик: IV разред, географија: IV разред; хонорарно, географија: VI разред, физика II-а, III-б;
2. Сава Милојковић, свештеник, хонорарно веронаука: III-а, III-б, IV-б, V разред;
3. Станко Јовановић, свештеник: веронаука хонорарно, I-а, I-б, II-а, II-б;
4. Живојин Милосављевић, суплент, српски језик: IV, V, VI разред, историја: III, III, IV разред, француски језик: V, VI разред; хонорарно српски језик: IV разред, историја IV разред;
5. Симеон Кончар, управитељ Више пучке школе у пензији, математика: II-б, III-а, III-б, IV, V и VI разред, хонорарно математика: V и VI разред;
6. Едгар Гросман², суплент, латински језик: VI разред, француски језик: II-а, II-б, III-а, III-б, хонорарно латински језик: V и VI разред;

---

¹ Тихомир Погачаревић завршио је Филозофски факултет у Београду школске 1913/14. године, групу предмета физику и хемију. Из параћинске гимназије премештен је 20. новембра 1924. године.

² Едгар Гросман завршио је гимназију Св. Петра и Павла у Петрограду 1902. Касније је завршио одељење за композицију Конезерваторијума у Петрограду, а завршио је

7. Зорка Стојановић³, прив. пред, учитељица, јестаственица: I-а, I-б, II-а, II-б, V и VI разред, земљопис: IV разред, V разред, III-а, III-б; хонорарно земљопис: II-а, III-б и V разред;
  8. Катарина Ћирковић⁴, прив. пред. учитељица, земљопис: I-а, I-б, II-а, II-б, I-а, I-б, II-а, српски језик I-б; хонорарно: српски језик I-б, II-а;
  9. Косара Пијук⁵, прив. пред. учитељица, земљопис I-а, II-а, II-б, III-а, III-б, хорско певање у свим разредима; хонорарно српски језик: I-а, II-а;
  10. Иван Пијук⁶, учитељ вештина: гимнастика у свим разредима, немачки језик: V и VI разред; хонорарно: деловодство;
  11. Даринка Ковачевић⁷, учитељица вештина, певање и свирање, певање: I-а, I-б, II-а, II-б, хорско певање: IV разред;
  12. Илија Ковачевић, прив. учитељ вештина, цртање и писање, писање: I-а, I-б, II-а, II-б, цртање: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, IV; хонорарно цртање: I-б;
- Нова подела предмета за школску 1922/23. годину извршена је 24. марта 1923. године:
1. Тихомир Погачаревић, редовно хемија: IV разред; француски језик: IV разред; хонорарно, физика: III-а, III-б;
  2. Јеремија Марковић, суплент, редовно српски језик: IV, V и VI разред; историја IV разред; хонорарно, историја: III-а, III-б;
  3. Едгар Гросман, суплент, редовно, француски језик: II-а, II-б, III-а, III-б, IV разред, хонорарно, латински језик: V и VI разред;
  4. Иван Пијук, редовно, гимнастика у свим разредима, хонорарно: пословођа Наставничког савета.
  5. Косара Пијук, ручни рад: I-а, I-б, математика: I-а, I-б, II-а, II-б, хонорарно, српски језик: II-а;
  6. Даринка Ковачевић, певање: I-а, I-б, II-а, II-б, хорско певање у вишим разредима.
  7. Илија Коларовић, цртање: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, хонорарно, цртање: I-а, I-б, писање: II-а, II-б;
  8. Катарина Ћировић, земљопис: I-а, II-а, II-б, III-а, III-б, IV, V, VI, хонорарно, земљопис: I-а, математика: II-а;

Романско-Германско одељење филолошког универзитета у Петрограду 1912. У Параћинској гимназији ради од 10. новембра 1921. Одличан успех постигао је у предавању француског језика нижим разредима, а слаб успех показао је код ученика V и VI разреда, због недовољног владања српским језиком.

³ Зорка Стојановић постављена је 1. новембра 1922. Завршила је 6 разреда гимназије и апсолвирала је на Филозофском факултету у Београду. Главна група предмета: а) зоологија б) ботаника, споредна: физиологија и геологија са палеонтологијом.

⁴ Катарина Ћирковић завршила је шест разреда гимназије и апсолвирала је на филозофском факултету у Београду.

⁵ Косара Пијук завршила је Женску учитељску школу у Београду.

⁶ Иван Пијук завршио је Реалку и гимназијски курс.

⁷ Даринка Ковачевић завршила је четири разреда реалне гимназије у Београду и ниже одељење Музичке школе.

Наставници гимназије 1926. године

Седе с лева: Станко Јовановић, вероучитељ, С. Вучковић, изаслалник министра просвете, Стојан Стојковић, директор школе.

Стоје с лева: Никола Фурса, Анђа Тодоровић, Загорка Киклић, Косара Јоцић, Милева Јаснић, Надежда Цвејић, Даринка Ковачевић Јованка Хаџи Видојковић, Драгиња Стојковић-Јовановић, Едгар Гросман

9. Зора Стојановић, јестаственица: I-а, I-б, II-б, V, VI, српски језик: I-б, хонорарно, јестаственица: II-а;
10. Боривоје Сотировић, српски језик: II-а, II-б, III-а, III-б, хонорарно, историја: V и VI разред.
11. Симеон Кончар, математика: II-б, III-а, III-б, IV и VI разред, хонорарно, математика: V и VI разред;
12. Сава Милојковић, веронаука: III-а, III-б, IV и V разред;
13. Станко Јовановић, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б.⁸

Због недовољног броја наставника, школске 1922/23. године, постојао је велики број хонорарних и редуцираних часова. Недељно је било хонорарних часова 56, без часова веоронауке, а редуцираних часова је било 27. Највише редуцираних часова било је из историје 8 и гимнастике 9. Необрађено је било 8 часова женског рада. Ручни рад је био незаступљен у прва четири разреда. Директор је тражио постављење наставника за језике, пошто је Живојин Милосављевић почетком јануара 1923. године премештен у алексиначку гимназију, математику и историју српског народа и општу историју, чиме би били заступљени сви предмети без редуцирања, а хонорарни часови би се смањили. Тражени наставници нису били постављени, па је директор поновио молбу марта 1923. године, почетком трећег тромесечја.

⁸ Због малих примања 22. маја 1922. године, оставке Министру просвете понудили су: Тихомир Погарачевић, Јеремија Марковић, Иван Пијук, Косара Пијук, Даринка Ковачевић, Илија Коларовић, Катарина Ћировић, Зорка Стојановић, Боривоје Сотировић, Симеон Качар. Министар није усвојио оставке, али је нешто касније изашао у сусрет захтевима наставника.

Није само недостатак наставника утицао на слабији успех ученика, већ и сам приступ настави појединих наставника није добро утицао на подизање квалитета наставе. Изасланик Министра просвете изнео је своје мишљење о узроцима слабијег успеха. Симеон Кончар уносио је доста воље и труда, али успех није одговарао уложеном труду. Углавном се служио старим методама у којима је превладавао механизам и шаблонски рад. Катарина Ћировић такође није била довољно упућена у наставни рад. У другом разреду постигла је слаб успех, јер је кратко време предавала, а пре ње није урађено ништа. Косара Пијук је са радом у првом разреду задовољила. Успех из историје, коју је предавао Јеремија Марковић, није био довољан, јер ученици нису дуго имали наставу. Општа историја се није ни предавала. Зорка Стојановић је доста добро обрадила градиво из јестатственице. Није успела да пређе сразмерни део програма, јер је касно примила предмет, зато се ограничила на најпотребније градиво. Залагањем директора програм из физике и хемије је у довољној мери обрађен, иако је настава из ових предмета почела касније. Ученици су стекли најпотребнија знања. Успех из француског, латинског и немачког језика је био задовољавајући. У оквиру вештина добар успех је показан из цртања и гимнастике, док код певања, показан је недовољан успех. Успех код ученика петог разреда није био довољно добар, јер ученици нису били довољно вредни. Код ученика шестог разреда успех је био бољи, али ни код њих писменост није била развијена. Изасланик Министра просвете, у свом извештају је навео, да треба поставити квалификоване наставнике за математику, географију и јестатственицу, а тадашње наставнике из тих предмета требало је преместити из параћинске гимназије.

Према подели предмета на почетку школске 1923/24. године, предавали су:

1. Тихомир Погарчевић, директор, хемија: IV-а, IV-б; хонорарно, физика: III разред; француски језик: V разред;
2. Јеремија Марковић⁹, суплент, српски језик: III, V и VI разред; историја: IV-а, IV-б; хонорарно српски језик IV-а, IV-б;
3. Едгар Гросман, суплент, француски језик: II-б, III разред; латински језик: V, VI; хонорарно француски језик: IV-а, IV-б;
4. Косара Пијук, учит. вештина, женски рад: I, II, III и IV; математика: I-б, I-в; француски језик: II-а; хонорарно математика: I-а, I-б;
5. Иван Пијук, учитељ вештина, гимнастика: II-а, II-б, IV-а, IV-б, V и VI; немачки језик: VI и VI; хонорарно гимнастика: I-а, I-б, I-в, III разред;
6. Даринка Ковачевић, учит. вештина, певање: I-а, I-б, I-в, II-а, II-б; хорско певање, свирање;
7. Илија Коларовић, прив. уч. вештина, цртање: II-а, II-б, III, IV-а, IV-б; писање: I-а, I-б, I-в, II-а, II-б; хонорарно I-а, I-б, I-в;
8. Зорка Стојановић, прив. пред. учитељица, јестатственица: I-а, I-б, I-в, II-а, II-б, V и VI; хонорарно географија: IV-а, IV-б, V разред;
9. Боривоје Сотировић¹⁰, прив. пред. учитељ, српски језик: I-б, I-в, II-а, II-б; хонорарно српски језик: I-а, V разред;
10. Сава Милојевић, свештеник, хонорарно веронаука: III разред, IV-а, IV-б, V разред;
11. Станко Јовановић, свештеник, хонорарно веронаука: I-а, I-б, I-в, II-а, II-б.¹¹

⁹ Јеремија Марковић постављен је 30. децембра 1922. године. Завршио је Филозофски факултет у Београду, смер Југословенска књижевност.

¹⁰ Боривоје Сотировић завршио је шест разреда гимназије и апсолвирао је на филозофском факултету у Београду.

Подела предмета извршена је 30. јануара 1924. године. Ово је била привремена подела предмета, јер се после Божића приступило раду по овом програму за први и други разред, а и због доласка новог наставника Петра Бошковића. Према овој подели предмета:

1. Живојин Милосављевић¹², професор и вршилац дужности директора, предавао је: српски језик: II-а, II-б, III, IV, V, VI V и VI рзреду; хонорарно српски језик: V и VI разреду;
2. Косара Пијук, учитељица вештина, предавала је математику I-а, I-б, француски језик: II-а, II-б, женски рад: I-а, II-а, III и IV разреду; хонорарно математику: I-а, I-б;
3. Михаило Петровић, прив.пред. учитељ предавао је географију: I-а, I-б, II-а, II-б, V, VI разреду, математику: II-а; хонорарно математика: I-а;
4. Косара Јоцић¹³, прив. пред. учитељица: историја: III и IV разред; географија: II, IV и V разред; српски језик: I-а, I-б, хонорарно историја: IV разред; географија: IV разред;
5. Анђа Тодоровић¹⁴, суплент: јестаственица: I-а, I-б, II-а, II-б, V, VI разред; хигијена IV разред; хемија: IV разред; хонорарно јестаственица: I-а, I-б, II-а.
6. Јованка Хаџи Видојковић¹⁵, прив. пред. учитељица, математика: II-б, III, IV и V разред; физика IV разред; земљопис: VI разред; хонорарно математика: II-а, II-б.
7. Едгар Гросман, суплент: француски језик: III, IV, V и VI разред; латински језик: V и VI разред; хонорарно француски језик: IV и V разред.
8. Властимир Петровић, учитељ вештина, писање: I-а, I-б, II-а, II-б; цртање: I-а, I-б, II-а, II-б, III и IV разред; хонорарно цртање: II-а, II-б.
9. Иван Пијук, учитељ вештина, гимнастика: I-а, I-б, II-а, II-б, III, IV, V и VI разред; немачки језик: V и VI разред; хонорарно немачки језик: V разред.
10. Даринка Ковачевић, учитељица вештина, певање: I-а, I-б, II-а, II-б; свирање: 4 часа; хорско певање: 6 часова.
11. Станко Јовановић, вероучитељ, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б, III, IV и V разред.

Због доласка Петра Бошковића, привременог предметног учитеља и Милеве Јаснић, привремене учитељице вештина, нова подела предмета извршена је половином јануара 1925. године. Петар Бошковић предавао је математику: I-а, I-б, II разред; хемију: IV разред; географију: IV, V и VI разред и хонорарно математику: I-а, I-б;

---

¹¹ Иванка Пилетић је постављена 19. октобра 1923. године. Главна група предмета: а) историја српског народа б) општа историја и Византија, споредна Југословенска књижевност. Указом од 19. октобра 1923. године у параћинској гимназији постављен је Ђура Врбовац, професор и директор гимназије у Пљевљима. Почетком новембра добио је једномесечно одсуство ради лечења. Вероватно није ни започео рад у параћинској гимназији, јер је 21. фебруара 1924. године пензионисан.

¹² Тихомир Погачаревић разрешен је директорске дужности 15. децембра 1924. године и упућен на нову дужност у Крагујевац, а за директора гимназије истог дана постављен је Живојин Милосављевић.

¹³ Косари Јоцић главна група предмета су историја српског народа и општа историја, а споредна југословенска књижевност. У параћинску гимназију постављена је 5. октобра 1923. године.

¹⁴ Анђа Тодоровић завршила је главну фрупу предмета: а) зоологију б) ботанику и физиологију.

¹⁵ Јованка Хаџи Видојковић постављена је 12. октобра 1923. године. Главна група предмета: а) теоријска математика б) примењена математика, споредна експериментална физика.

Милева Јаснић није добила предмете, већ је радила као секретар.

Премештајем Властимира Петровића 28. јануара, Милана Арсића, наставника цртања 28. фебруара, који није ни почео предавања у Параћину и Ивана Пијука и Косаре Пијук 8. марта 1925. године, крајем марта извршена је нова подела предмета. По тој подели Милева Јаснић предавала је женски рад у трећем и четвртном разреду. Од Министарства просвете тражено је постављање наставника за математику и наставника за цртање. У међувремену при крају школске 1924/25. године, постављен је Живојин Михаиловић, који је предавао српски и француски језик редовно а немачки језик хонорарно.

Подела предмета на почетку школске 1925/26. године:

1. Живојин Милосављевић¹⁶, српски језик: II-а, III-б.
2. Едгар Гросман, француски језик: II-а, IV, V и VI разред; латински језик: V и VI разред.
3. Анђелија Тодоровић, јестаственица: I-а, I-б, II-а, II-б, V и VI; географија: V разред; хигијена: IV разред; хемија: IV разред; немачки: V разред.
4. Петар Бошковић¹⁷, математика: I-а, I-б, II-а, II-б; физика: II-а, III-б.
5. Косара Јоцић, српски језик: I-а, I-б, II-а, II-б; историја: IV и V; земљопис: IV разред.
6. Јованка Хаџи Видојковић, математика: II-а, II-б; географија: VI разред.
7. Михаило Петровић, географија: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б; историја: III-а, III-б, VI разред.
8. Живојин Михаиловић, француски језик: II-а, III-а, III-б; српски језик: V и VI разред; немачки језик: VI разред.
9. Даринка Ковачевић, певање: I-а, I-б, II-а, II-б, и хорско певање и свирање.
10. Милева Јаснић, женски ручни рад: III-а, IV разред, и вршила је дужност секретара.
11. Станко Јовановић, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, IV и V разред.

Због недовољног броја наставника часови јестаственице у првом разреду, физике у II-а и III-б и српског језика у другом разреду морали су бити редуковани. Гимнастика и цртање били су незаступљени у свим разредима, јер школа није имала наставнике за ове предмете.

Према подели предмета, која је извршена 14. септембра 1927. године, предавали су следећи наставници:

1. Стојан Стојановић, директор, француски језик: VI разред; латински језик: VI разред; хонорарно српски језик: II разред.
2. Анђелија Тодоровић, професор, српски језик: I разред; немачки језик: VI разред; географија: II разред; јестаственица: I и II разред; хонорарно географија: VI разред; јестаственица: VI разред.
3. Драгиња Станковић, суплент, српски језик: III разред; француски језик: II, III, IV и V; хонорарно српски језик: VI разред; француски језик: IV разред.
4. Косара Јоцић, прив. пред. учитељица, српски језик: IV разред; географија: III разред; историја III, IV-а, IV-б, VI разред; хонорарно српски језик: IV-а, IV-б.
5. Јованка Хаџи-Видојковић, прив. пред. учитељица, географија: IV-а, IV-б; математика I, II и III разред; хонорарно математика: VI разред.

---

¹⁶ Живојин Милосављевић премештен је за Куманово, а дужност директора преузео је 25. септембра 1925. године Никола Зорић.

¹⁷ Петар Бошковић је октобра исте године премештен у Врање.

6. Надежда Стојановић, прив. пред. учитељица, физика: III разред; хемија: IV-а, IV-б; математика: IV-а, IV-б; хонорарно географија: I разред; хемија: IV-а.
7. Борис Рјасњаиској, прив. учитељ вештина, цртање: I, II, III, IV-а, IV-б; писање: I и II разред; гимнастика: I, II и III разред; хонорарно гимнастика: IV-а, IV-б, VI разред.
8. Милева Јаснић, прив. учитељица вештина, женски рад: I, II, III, IV-а; певање: I и II разред.
9. Др Богољуб Курандић, школски лекар, хонорарно хигијена: IV-а, IV-б.
10. Станко Јовановић, свештеник, хонорарно веронаука: I и II разред.
11. Александар Јевремовић, свештеник, хонорарно веронаука: III, IV-а, IV-б.

Подела предмета Државне четворазредне гимназије за школску 1929/30. годину, сачињена пре укидања школе:

1. Стојановић Стојан¹⁸, директор, историја: II, III и IV разред.
2. Тодоровић Анђелија, српски језик: I-а, I-б; јестаственица: I-а, I-б, II; хемија: IV разред.
3. Јованка Хаци Видојковић, географија: I-а, I-б, II, III и IV; математика: III и IV разред.
4. Стојановић Надежда, физика: III разред; хемија: IV разред; математика: I-а, I-б, II разред.
5. Борис Рјасњаиској, цртање: I-а, I-б, II, III и IV разред; писање: I-а, I-б, II разред.
6. Јаснић Милева, женски рад: I-а, II, III и IV разред; певање: I-а, I-б, II разред.
7. Константин Костић, српски језик: II, III и IV разред; француски језик: II, III и IV разред; хонорарно, француски језик: IV разред.
8. Драгослав Радић, хонорарно веронауку у свим разредима.

Нижа Самоуправна гимназија, која је поново основана, имала је почетком године, односно 4. септембра 1935. следећу поделу предмета:

1. Саљников Никита, в.д. директора, историја: I-а.
2. Бубић Мухамед, српски језик: I; француски језик: I разред природопис: I разред; математика: I разред.
3. Јевремовић Александар, свештеник, веронаука: I разред.
4. Жунић Владо, писање: I разред; гимнастика: I разред.
5. Зоњић Миро, цртање: I разред.
6. Ђорђевић Димитрије, капелник, певање: I разред.

Нису били заступљени часови ручног рада. Настава је текла уредно. Пређен је сразмерни део програма из свих предмета. Од јануара 1936. године Милутин Дренаковић, учитељ, предавао је писање у првом разреду.

---

¹⁸ Стојан Стојановић је по укидању гимназије, децембра 1929. године додељен на рад Министарству просвете.

Група ученика гимназије крајем 30-тих година

Подела предмета Самоуправне реалне гимназије од 10. септембра 1936. године, када школа добија други разред:

1. Саљников Никита, в.д. директора, историја: II разред; географија: I-а, I-б.
2. Бубић Мухамед, суплент, српски језик: I-а, I-б, II разред; природопис: I-б.
3. Величковић Стојадин¹⁹, суплент, математика: I-а, I-б, II; цртање II; писање II разред.
4. Јоковић Ружица²⁰, суплент, француски језик: I-а, I-б, II разред; природопис: I-а, II разред.
5. Радић Драгослав, свештеник, веронаука: I-б.
6. Јевремовић Александар, свештеник, веронаука: I-а, II разред.
7. Мицилошек Рудолф, католички свештеник, католичка веронаука: I-а, II разред.
8. Зоњић Миро, учитељ, цртање: I-а, I-б.
9. Жуњић Владо, учитељ, писање: I-а, I-б.
10. Дреноваковић Милутина, учитељ, гимнастика: I-а, I-б, II разред.
11. Коровников Сергеје, оперски певач, певање: I-а, I-б, II разред.

Нису били заступљени часови ручног рада у I-а и другом разреду.

Премештајем Стојадина Величковића у Подгорицу и постављањем Радмиле Комарчевић, нова подела предмета извршена је 11. јануара 1937. године:

---

¹⁹ Величковић Стојадин, завршио универзитет у Београду 1935. Струка математика и физика. Рођен је у Шаинцу 9. фебруара 1910. бановина вардарска. Премештен је у параћинску гимназију 9. јула 1936. Из параћинске гимназије постављен је за суплента Реалне гимназије у Подгорици 25. новембра 1936. год.

²⁰ Јоковић Ружица, постављена је за суплента у Параћину 24. јуна 1936. Завршила је француски језик и југословенску књижевност на универзитету у Београду. Рођена је у Шапцу 5. октобра 1911. бановина дринска.

1. Саљников Никита, историја: II разред; географија: I-а, I-б, II разред.
2. Бубић Мухамед, српски језик: I-а, I-б, II разред; природопис: I-б.
3. Јоковић Ружица, француски језик: I-а, I-б, II разред; природопис: I-а, I-б, II разред.
4. Комарчевић Радмила, суплент, математика: I-а, I-б, II разред.
5. Бабуш Ванђел, цртање: I-а, I-б, II; писање: I-а, I-б, II; певање: I-а, I-б, II разред.
6. Радић Драгослав, веронаука: I-б.
7. Јевремовић Александар, веронаука: I-а, II разред.
8. Мицилошек Рудолф, веронаука: I и II разред.

Подела предмета Непотпуне Самоуправне реалне гимназије од 8. новембра 1937. године, начињена по добијању трећег разреда:

1. Саљников Никита, директор, историја: II-а, II-б, III разред; географија: III разред.
2. Бубић Мухамед, професор, српски језик: I-б, II-а, II-б, III разред.
3. Јоковић Ружица, суплент, француски језик: I-а, I-б, II-а, II-б, III разред; писање: II-а, II-б.
4. Комарчевић Радмила, суплент, математика: I-а, I-б, II-а, II-б, III разред.
5. Пајевић Љубица, природопис: I-а, I-б, II-а, II-б; физика: III разред; писање: I-а, I-б.
6. Величковић Радмила, суплент, географија: I-а, I-б; српски језик: I-а; немачки језик: III разред.
7. Бабуш Ванђел, прив. наст. вештина, цртање: I-а, I-б, II-а, II-б, III разред; певање: I-а, I-б, II-а, II-б.
8. Др. Перишић Милутин, лекар, хигијена: III разред.
9. Јевремовић Александар, свештеник, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б, III разред.
10. Мацилошек Рудолф, католички свештеник: I-а, II-а, III разред. Само 10 часова гимнастике у свим разредима било је незаступљено.

На почетку школске 1938/39. године, тачније 11. септембра, извршена је у Самоуправној реалној гимназији следећа подела предмета:

1. Саљников Никита, историја: II-а, II-б; географија: I-а, I-б, II разред.
2. Бубић Мухамед, српски језик: II-б, III-а, III-б, IV разред.
3. Бубић Јоковић Ружица, француски језик: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, IV разред.
4. Комарчевић Радмила, математика: II-б, III-а, III-б, IV разред.
5. Пајевић Љубица, природопис: I-а, I-б, II-а, II-б; физика: IV; хемија: IV разред.
6. Величковић Радмила, географија: II-а, III-а, III-б, IV разред; немачки језик: III-а, III-б, IV разред.
7. Бадуш Ванђел, цртање: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, IV разред; певање: I-а, I-б, II-а, II-б.
8. Др. Перић Милутин, лекар, хигијена: III-а, III-б, IV разред.
9. Јевремовић Александар, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б, III-а, III-б, IV разред.
10. Мицилошек Рудолф, веронаука: I-а, II-а, III-а, IV разред.

Према овој подели било је незаступљено 58 часова. Тражени су наставници за српски језик, математику и историју.

Подела предмета Самоуправне реалне гимназије у Параћину, извршена је 29. септембра 1938. године, када школа добија четврти разред, на следећи начин:

1. Саљников Никита²¹, директор, историја: I-a, I-b.
2. Бубић Мухамед²², професор, српски језик: I-b, III-a, III-b, IV разред.
3. Милосављевић Десанка, математика: I-a, III-a, III-b, IV разред.
4. Бубић Ружица, суплент, француски језик: I-a, I-b, III-a, III-b, IV разред.
5. Пајевић Љубица, суплент, природопис: I-a, I-b, I-a, I-b, III-a, IV разред.
6. Томић Ружица, суплент, географија: I-a, I-b, I-a, I-b; историја: III-a, III-b, IV разред.
7. Леснак Вјекослава, суплент, географија: III-a, III-b, IV; математика: III-a, III-b, IV разред; писање: I-a, I-b.
8. Аксентијевић Милеса, суплент, српски језик: I-a, I-b, I-a; француски језик: I-a.
9. Зорић Милица, суплент, хемија: IV; физика: III-b; математика: I-a, I-b, I-b.
10. Антић Милорад, прив. учитељ вештина, цртање: I-a, I-b, I-a, I-b, III-a, III-b, IV разред; писање: I-a, I-b.
11. Др. Милутин Перишић, лекар, хигијена: III-a, III-b, IV разред.
12. Новаковић Александар, свештеник, веронаука: I-a, I-b, IV разред.
13. Милојковић Сава, свештеник, веронаука: I-a, I-b, III-a, III-b.
14. Мицилошек Рудолф, католички свештеник, веронаука: I-a, I-a, III-a.²³

Остало је незаступљено 8 часова певања и 14 часова гимнастике. У току школске године Антић Милорада, који се није ни појавио у Параћину, заменила је Олга Миловановић.

На крају школске 1939/40. године у Самоуправној реалној гимназији предавали су следећи наставници:

1. Никита Саљников, директор
2. Ружица Томић, суплент, географија: I-a, II-a, III-b, IV-b; математика: I-a; писање: I-a.
3. Вјекослава Лесијак, суплент, географија: I-b, II-b, III-b, IV-a; математика: I-b; писање I-b.
4. Милеса Аксентијевић, суплент, српски језик: I-b, II-a, III-a, IV-b.
5. Гојко Томић, суплент, историја: II-a, II-b, III-a, III-b, IV-a, IV-b.
6. Мирко Бањевић, суплент, српски језик: I-a, II-b, III-b, IV-a.
7. Корнелије Копань, суплент, немачки језик: III-a, III-b, IV-a, IV-b; француски језик: I-a, I-b.
8. Љубица Кнежевић, суплент, француски језик: II-a, II-b, III-a, III-b, IV-a, IV-b.

---

²¹ Саљников Никита завршио је универзитет у Москви 1912. Испит за професора положио је у Београду 1928. Рођен је 13. априла 1885. у Јариженској у Русији. Струка историја и географија. У Параћинску гимназију долази 11. октобра 1935.

²² Бубић Мухамед рођен је 15. фебруара 1907. у Љубињу, бановина зетска. Завршио универзит у Београду. Струка српски језик и југословенска књижевност. У Параћинску гимназију долази 11. октобра 1935.

²³ Према распореду нису били заступљени осам часова певања и четрнест часова гимнастике. Часови гимнастике надокнађивани су вежбањем свих ученика у гимнастичком соколском подмлатку у Соколани у Параћину. Вежбе су се одржавале три пута недељно по подне, под надзором наставника и дежурних чланова.

Према подели извршеној 11. септембра распоред је прављен за 10 наставника. У тој подели налазили су се Комарчевић Радмила, Величковић Радмила и Бадуш Ванђел, а нису се налазили Лесјак Вјекослава, Аксентијевић Милеса и Антић Милорад. Веронауку су предавали Новаковић Александар и Јевремовић Александар. Према тој подели нису били заступљени часови српског језика 15 часова, математике 12, физике 2, историје 9, писања 6, гимнастике 14.

9. Магдалена Јовановић, суплент, природипис: I-а, I-б, II-а, II-б; физика: IV-а.
10. Павла Мастнак, суплент, математика: II-а, III-а, III-б, IV-а, IV-б.
11. Божо Стошић, суплент, математика: II-б; хемија: IV-а, IV-б; физика: III-а, III-б, IV-б.
12. Милутин Перишић, лекар, хигијена: II-а, III-б, IV-а, IV-б.
13. Сава Милојковић, свештеник, веронаука: III-а, III-б, IV-а, IV-б.
14. Александар Новаковић, свештеник, веронаука: I-а, I-б, II-а, II-б.
15. Мицолошек Рудолф, веронаука: I-а, II-а, III-а, IV-а.
16. Рудолф Коровников, оперски певач, хонорарни наставник певања, хорско певање.²⁴ Незаступљени су били часови српског језика, цртања, певања и гимнастике. Укупно 51 час. У другом разреду били су незаступљени часови из певања.

Ученици четвртог разреда гимназије крајем 30-тих година

Подела предмета Државне непотпуне реалне гимназије, основане на почетку школске 1940/41. године:

1. Радман Стјепан, професор, географија: I-а, I-б, I-в; немачки језик: I-а, I-б; писање: I-а, I-б; математика: I-в.
2. Радман Ангелина, професор, српски језик: I-а, I-б, I-в; немачки језик: I-в.

---

²⁴ Постављења: Гојко Томић 18. 9. 1939, Мирко Бањевић 19. 9. 1939, Копань Корнелија 18. 9. 1939., Љубица Кнежевић 27. 9. 1939., Магдалена Јовановић 27. 9. 1939., Павла Мастнак 21. 10. 1939., Божо Стошић 21. 10. 1939.

Премештени: Бубић Мухамед у Подгорицу 11. 8. 1939., Бубић Ружица у Подгорицу 11. 8. 1939., Милосављевић Десанка у Крушевац 11. 8. 1939., Пајевић Љубица у Ваљево 11. 8. 1939., Зорић Милица у Нови Сад 11. 8. 1939., Миловановић Прудков Олга у Пирот 25. 4. 1940.

3. Годоровић Љубица, суплент, математика: I-а, I-б; природопис: I-а, I-б, I-в.²⁵
Остали су незаступљени поједини часови веронауке, цртања, певања, гимнастике, ручног рада и писања. Укупно 29 часова.

Подела предмета од 15. октобра 1940. године Непотпуне самоуправне реалне гимназије, која због оснивања Државне непотпуне реалне гимназије није имала први разред:

1. Саљников Никита, директор, председник Подмлатка Црвеног крста.
2. Томић Ружица, суплент, географија: II-а, II-б, III-а, III-б, IV-б; српски језик: II-а, II-б; писање: II-а, II-б.
3. Леснак Вјекослава, суплент, географија: II-б, III-а; математика: II-б; цртање: II-а, II-б, III-а, III-б, IV-а, IV-б.
4. Аксентијевић Милеса, суплент, српски језик: II-б, III-а, III-б, IV-а.
5. Томић Гојко, суплент, историја: II-а, II-б, III-а, IV-а, IV-б.
6. Бановић Мирко, суплент, српски језик: IV-б; гимнастика: II-а, II-б, III-а, III-б, IV-а, IV-б.
7. Копањ Корнелија, суплент, немачки језик: II-а, II-б, III-а, III-б, IV-а, IV-б.
8. Јовановић Магдалена, суплент, француски језик: II-а, II-б, IV-а, IV-б; природопис: II-а, II-б.
9. Стошић Божо, суплент, физика: III-а, IV-а; хемија: IV-а, IV-б.
10. Рабреновић Вучић, суплент, математика: II-а, III-а, III-б, IV-а, IV-б.
11. Др. Перишић Милун, лекар, хигијена: III-а, III-б, IV-а, IV-б.
12. Милојковић Саво, свештеник, веронаука: III-а, III-б, IV-а, IV-б.
13. Новаковић Александар, свештеник, веронаука: II-а, II-б.
14. Цолић Антун, католички свештеник, веронаука: II-а, III-а, IV-а.

Незаступљена су била само четири часа певања.

У подели предмета од 2. септембра 1940. године налазили се Местнак Павла, суплент, наставник математике. После нове поделе предмета Леснак Вјекослава и Бановић Мирко стављени су на расположење Министру просвете, а до 15. октобра примљени су Вучић Рабреновић и Цолић Антун.

На крају школске 1940/41. године, због доласка неколико наставника избеглица, била је следећа подела предмета:

1. Вујовић Мило, директор
2. Стефановић Јордан, професор опште и националне историје и југословенске књижевности, гимнастика: I-а, I-б, I-ц.
3. Радман Ангелина, професор француског језика и југословенске књижевности, српски језик: I-а, I-б, I-ц; немачки језик: I-ц.
4. Радман Стјепан, професор географије, националне историје и југословенске књижевности, географија: I-а, I-б, I-ц; немачки језик: I-а, I-б; математика: I-ц; писање: I-а, I-б, I-ц.
5. Годоровић Љубица, професор хемије, физике и математике, природопис: I-а, I-б, I-ц; математика: I-а, I-б.
6. Перлић Димитрије, суплент, певање.
7. Здравковић Ангелина, прив. учитељ вештина, певање: I-а, I-б, I-ц.
8. Новаковић Александар, свештеник, веронаука: I-а, I-б, I-ц.²⁶

---

²⁵ У првом разреду Ниже државне гимназије било је незаступљено 29 часова: веронауке, цртања, певања, гимнастике и ручног рада.

Ученици

У првој години почетка рада школе, школске 1919/20. године било је уписано 205 ученика и 97 ученица. У два одељења првог разреда било је уписано 72 ученика и 35 ученица, у два одељења другог разреда 46 ученика и 27 ученица, у два одељења трећег разреда 27 ученика и 26 ученица, у два одељења четвртог разреда 29 ученика и 7 ученица, у два одељења петог разреда 24 ученика и 1 ученица и у једном одељењу шестог разреда 7 ученика и 1 ученица.

Преглед ученика по добијеним оценама школске 1919/20. године

предмет	одлични	врло добри	добри	довољни	слаби
веронаука	37	100	131	30	4
српски језик	26	78	156	24	18
француски језик	25	26	110	7	6
немачки језик	1	1	5	2	-
латински језик	2	4	13	1	1
земљопис	23	51	135	62	31
историја	14	30	64	9	3
математика	4	15	57	20	16
јестаственица	20	51	94	5	6
хемија	2	5	8	4	2
физика	2	3	13	2	1
хигијена	-	-	-	-	-
цртање	-	-	-	-	-
певање	2	11	53	-	5
гимнастика	-	-	-	-	-

Школске 1920/21. године било је ђака:

I-a – уписано 62, на крају године 61, одлични 5, врло добри 12, добри 18, полажу разредни испит 17, понављају разред 8, свршили разред 41.

I-b – уписано 65, на крају године 58, одлични 2, врло добри 6, добри 25, полажу разредни испит 16, понављају разред 9, свршило разред 44.

I-в – уписано 67, на крају године 59, одлични -, врло добри 7, добри 19, полажу разредни испит 17, понављају разред 16, свршили разред 31.

II разред – уписано 47, на крају године 49, одлични 3, врло добри 11, добри 17, полажу разредни испит 15, понављају разред 3, свршили разред 42.

III разред – уписано 44, на крају године 38, свршили разред 32.

IV разред – уписано 45, на крају године 42, свршили разред 37.

²⁶ Постављени: Вујовић Мило, дир. Државне реалне гимназије у Сенти, 26.5.1941. Радман Ангелина 18.9.1940; Радман Стјепан 18.9.1940; Тодоровић Љубица 18.2.1941; Стефановић Јордан, професор Мешовите реалне гимназије у Битољу 16.5.1941; Перлић Димитрије, суплент Друге мушке гимназије у Новом Саду 4.6.1941; Здравковић Ангелина, привремена учитељица вештина Женске реалне гимназије у Скопљу 23.5.1941.

V разред – уписано 18, на крају године 18, одлични 3, врло добри 3, добри 4, полагају разредни испит 6, понављају разред 2, свршили разред 16.

VI разред – уписано 12, на крају године 10, одлични -, врло добри 3, добри 1, полагају разредни испит 6, понављају разред 1, свршили разред 10.

Преглед ученика по добијеним оценама школске 1920/21. године

предмет	одлични	врло добри	добри	довољни	слаби
веронаука	64	135	129	-	6
српски језик	15	43	175	-	101
француски језик	48	39	194	-	53
латински језик	4	5	20	-	2
земљопис	25	78	159	-	72
историја	8	16	44	-	78
математика	21	49	159	-	105
јестаственица	24	58	142	-	20
хемија	8	13	40	-	3
физика	7	15	34	-	24
хигијена	7	20	16	-	-
цртање	16	103	155	-	2
певање	-	-	-	-	-
гимнастика	-	-	-	-	-
немачки језик	3	5	3	-	6

Бројно стање ђака школске 1921/22. године:

I-а уписано 53, на крају године 40, одлични 4, врло добри 8, добри 17, полагају разредни испит 10, понављају разред 1, свршило разред 37.

I-б уписано 49, на крају године 40, одлични 1, врло добри 8, добри 5, полагају разредни испит 19, понављају разред 4, свршило разред 25.

II-а уписано 55, на крају године 54, одлични 1, врло добри 14, полагају разредни испит 18, понављају разред 7, свршило разред 40.

II-б уписано 56, на крају године 52, одлични -, врло добри 7, добри 19, полагају разредни испит 14, понављају разред 12, свршило разред 39.

III разред – уписано 57, на крају године 49, одлични 7, врло добри 7, добри 10, полагају разредни испит 16, понављају разред 7, свршило разред 34.

IV разред – уписано 36, на крају године 31, одлични 1, врло добри 1, добри 15, полагају разредни испит 11, понављају разред 1, свршили разред 25.

V разред – уписано 16, на крају године 16, одлични 3, врло добри 4, добри 4, полагају разредни испит 3, понављају разред 2, свршили разред 14.

VI разред – уписано 13, на крају године 10, одлични 2, врло добри 2, добри 5, полагају разредни испит 1, понављају -, свршили разред 9.

Преглед ученика по добијеним оценама школске 1921/22. године

предмет	одлични	врло добри	добри	довољни	слаби
веронаука	53	65	132	21	11
српски језик	40	62	103	84	5
француски језик	28	46	104	47	12
немачки језик	6	7	10	-	1
латински језик	7	11	6	1	-
земљопис	37	60	127	47	21
историја	12	20	66	20	18
математика	50	78	125	28	13
јестаственица	8	52	133	5	2
хемија	6	20	34	1	1
физика	6	13	23	8	2
хигијена	10	42	10	-	-
цртање	19	54	161	25	2
певање	47	49	72	-	1
гимнастика	51	88	122	28	5

Бројно стање ђака школске 1922/23. године:

I – а уписано 47, на крају године 43, одлични 12, врло добри 8, добри 14, полажу разредни испит 5, понављају разред 3, свршавају разред 36.
 I – б уписано 48, на крају године 37, одлични 6, врло добри 12, добри 10, полажу разредни испит 8, понављају разред 1, свршавају разред 34.
 II – а уписано 43, на крају године 35, одлични 1, врло добри 8, добри 4, полажу разредни испит 15, понављају разред 6, свршило разред 23.
 II – б уписано 38, на крају године 29, одлични 1, врло добри 4, добри 8, полажу разредни испит 11, понављају разред 4, свршило разред 19.
 III – а уписано 45, на крају године 43, одлични 3, врло добри 9, добри 7, полажу разредни испит 16, понављају разред 8, свршавају разред 31.
 III – б уписано 47, на крају године 38, одлични 8, врло добри 8, добри 7, полажу разредни испит 9, понављају разред 6, свршило разред 29.
 IV разред – уписано 40, на крају године 34, одлични 1, врло добри 8, добри 11, полажу разредни испит 8, понављају разред 6, свршило разред 26.
 V разред – уписано 12, на крају године 11, одлични -, врло добри 6, добри 2, полажу разредни испит 3, свршило разред 11.
 VI разред – уписано 18, на крају године 16, одлични 2, врло добри 6, добри 5, полажу разредни испит 3, свршило разред 14.

Преглед ученика по добијеним оценама школске 1922/23. године

предмет	одлични	врло добри	добри	довољни	слаби
веронаука	55	104	121	4	3
српски језик	27	79	175	10	5
француски	40	54	85	19	2

језик					
латински језик	1	10	8	9	1
немачки језик	4	5	8	9	4
земљопис	205	48	117	14	2
историја	20	40	63	13	10
математика	62	91	90	42	1
јестаственица	53	68	65	11	9
хемија	8	9	13	3	2
физика	22	13	29	15	3
хигијена	15	19	1	-	-
цртање	39	76	152	2	-
певање	26	28	66	9	7
гимнастика	55	120	92	17	2

Бројно стање ђака школске 1923/24. године:

I – а уписано 55, на крају 48, одлични 8, врло добри 20, добри 11, полажу разредни испит 4, понављају разред 5, свршило разред 40.

I – б уписано 54, на крају године 50, одлични 6, врло добри 14, добри 8, полажу разредни испит 3, свршило разред 41.

I – в уписано 54, на крају године 45, одлични 7, врло добри 13, добри 9, полажу разредни испит 12, понављају разред 4, свршило разред 28.

II – а уписано 44, на крају године 29, одлични 3, врло добрих 10, добрих 6, полажу разредни испит 14, свршило разред 28.

II – б уписано 48, на крају године 37, одлични 3, врло добри 10, добри 16, полажу разредни испит 13, свршило разред 32.

III разред, уписано 57, на крају године 41, одлични 6, врло добри 9, добри 12, полажу разредни испит 13, свршило разред 36.

IV – а уписано 32, на крају године 27, одлични 4, врло добри 3, добри 9, полажу разредни испит 7, понављају разред 4, свршило разред 19.

IV – б уписано 32, на крају године 28, одлични 2, врло добри 12, добри 7, полажу разредни испит 3, понављају разред 4, свршило разред 22.

V разред, уписано 19, на крају године 15, одлични 3, врло добри 7, добри 1, полажу разредни испит 4, свршило разред 14.

VI разред, уписано 10, одлични 2, врло добри 2, полажу разредни испит 1, свршило разред 5.

Преглед ученика по добијеним оценама школске 1923/24. године

предмет	одлични	врло добри	добри	довољни	слаби
веронаука	27	150	120	-	2
српски језик	53	127	99	21	25
француски језик	52	59	89	9	22
немачки језик	4	10	21	3	2
латински језик	13	7	9	4	2
земљопис	69	77	142	11	26
историја	26	29	48	6	4

математика	71	65	132	25	32
јестаственица	51	42	76	8	11
хемија	12	7	33	3	2
физика	12	9	18	1	2
хигијена	14	16	25	-	-
цртање	91	120	132	-	-
певање	26	86	92	-	-
гимнастика	77	127	110	3	8

Преглед ученика по успеху

шк. Године	1919/20		1920/21		1921/22		1922/23		1923/24		1924/25	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
веома способни	19	10	7	8	19	26	18	17	31	15	58	39
способни	111	59	98	65	83	33	103	37	158	43	106	35
неспособни	80	23	101	56	92	39	91	18	60	16	103	26

Бројно стање ђака школске 1925/26. године:

I – а уписано 30 ученица и 25 ученика, на крају године 32 ученице и 22 ученика, одлични 1 ученик и 3 ученице, врло добри 2 ученице, добри 8 ученика и 6 ученица, полажу разредни испит 6 ученика и 16 ученица, понављају разред 4 ученика и 2 ученице, свршили разред 25 ученица и 17 ученика.

I – б уписано 54 ученика, на крају 38, одлични 2, врло добри 3, добри 7, полажу разредни испит 20, понављају разред 4, свршили разред 32.

II – а уписано 25 ученика и 25 ученица, на крају године 19 ученика и 21 ученица, одлични -, врло добри -, добри 3 ученика и 7 ученица, довољни 5 ученика и 5 ученица, полажу разредни испит 9 ученика и 9 ученица, понављају разред 2 ученика, свршило разред 36.

II – б уписано 50 ученика, на крају године 44, одлични -, врло добри 3, добри 10, довољни 13, полажу разредни испит 12, понављају разред 6, свршило разред 36.

III – а уписано 24 ученика и 24 ученица, на крају године 15 ученика и 17 ученица, одлични -, врло добри 1 ученик и 2 ученице, добри 4 ученика и 1 ученица, довољни 4 ученице, полажу разредни испит 7 ученика и 9 ученица, понављају разред 3 ученика и 1 ученица, свршило разред 8 ученика и 15 ученица.

III – б уписано 47 ученика, на крају године 44, одлични -, врло добри 5, добри 6, довољни 8, полажу разредни испит 15, понављају разред 8, свршило разред 26.

IV разред уписано 15 ученица и 40 ученика, на крају године 12 ученица и 35 ученика, одлични -, врло добри 3 ученика и 2 ученице, добри 5 ученика и 7 ученица, довољни 11 ученика и 1 ученица, полажу разредни испит 14 ученика и 2 ученице, понављају разред 2 ученика, свршили разред 31 ученик и 11 ученица.

V разред – уписано 9 ученица и 26 ученика, на крају године 8 ученица и 27 ученика, одлични -, врло добри -, добри 2 ученика и 6 ученица, полажу разредни испит 5 ученица и 11 ученика, понављају разред 4 ученика, свршило разред 8 ученица и 22 ученика.

VI разред – уписало 32, на крају године 25, одлични -, врло добри -, добри 7, довољни 7, полажу разредни испит 10, понављају разред 1, свршило разред 24.²⁷

Бројно стање ђака школске 1926/27. године:

I – разред уписано 41 ученика и 15 ученица, на крају године 35 ученика и 14 ученица, одлични -, врло добри 1 ученик 9 и 3 ученице, добри 4 ученика и 4 ученица, полажу разредни испит 12 ученика и 1 ученица, понављају разред 12 ученика и 2 ученице, свршило разред 15 ученика и 12 ученица.

II – 1 уписано 26 ученица и 19 ученика, на крају године 23 ученица и 17 ученика, одлични 1 ученица и 1 ученик, врло добри -, добри 4 ученице и 1 ученик, довољни 4 ученице и 3 ученика, полажу разредни испит 12 ученица и 10 ученика, понављају разред 1 ученица и 2 ученика, свршавају разред 21 ученица и 12 ученика.

II – 2 уписано 43 ученика, на крају године 31 ученик, одлични 1, врло добри 1, добри 5, довољни 4, полажу разредни испит 13, понављају разред 6, свршило 22 ученика.

III – 1 уписано 25 ученика и 24 ученице, на крају године 15 ученика и 17 ученица, одлични -, врло добри -, добри 1 ученик и 4 ученице, довољни 7 ученика и 5 ученица, полажу разредни испит 6 ученика и 7 ученица, поновио разред 1 ученик, свршило разред 14 ученика и 14 ученица.

III – 2 уписано 43 ученика, на крају године 37, одлични 1, врло добри 2, добри 7, довољни 10, полажу разредни испит 14, понављају разред 3, свршило разред 33 ученика.

IV разред, уписано 37 ученика и 15 ученица, на крају 32 ученика и 15 ученица, одлични -, врло добри 4 ученика и 2 ученице, добри 11 ученика и 1 ученица, довољних 8 ученика и 8 ученица, полажу разредни испит 8 ученика и 3 ученице, понављају разред 1 ученик и 1 ученица, свршило разред 30 ученика и 14 ученица.

V разред, уписано 22 ученика и 7 ученица, на крају године 13 ученика и 6 ученица, одлични -, врло добри 1 ученица, добри 2 ученика и 2 ученице, довољни 3 ученика, полажу разредни испит 8 ученика и 3 ученице, понављају -, свршило разред 12 ученика и 5 ученица.

VI разред, уписано 7 ученица и 21 ученик, на крају године 6 ученица и 15 ученика, одлични -, врло добри -, добри 1 ученик, довољни 2 ученице и 6 ученика, полажу разредни испит 2 ученице и 8 ученика, поновило разред 2 ученице, свршило разред 3 ученице и 15 ученика.

Бројно стање ђака школске 1927/28. године:

први разред: уписано 46 ученика и 21 ученица, на крају године 34 ученика и 19 ученица, одлични 1, врло добри 6, добри 6, довољни 12, полажу разредни испит 13, понављају разред 16, свршило разред 17 ученика и 14 ученица.

други разред: уписано 28 ученика и 12 ученица, на крају године 27 ученика и 12 ученица, одлични -, врло добри 1 ученица, добри 1 ученик и 7 ученица, довољни 8

---

²⁷ Према извештају директора школе, на почетку школске 1925/26. године уписано је у: први разред 83 ученика и 33 ученице; други разред 78 ученика и 25 ученица; трећи разред 79 ученика и 25 ученица; четврти разред 45 ученика и 18 ученица; пети разред 33 ученика и 10 ученица; шести разред 26 ученика и 7 ученица. На крају исте школске године први разред је завршило 60 ученика и 32 ученице; други разред 63 ученика и 21 ученица; трећи разред 59 ученика и 17 ученица; четврти разред 35 ученика и 12 ученица; пети разред 27 ученика и 8 ученица и шести разред 19 ученика и 6 ученица.

ученика и 3 ученице, полажу разредни испит 15 ученика и 1 ученица, понављају разред 2 ученика, свршило разред 20 ученика и 11 ученица.

трећи разред: уписано 24 ученица и 33 ученика, на крају године 23 ученица и 31 ученика, одлични 1 ученица и 2 ученика, врло добри 1 ученица и 1 ученик, добри 3 ученице и 7 ученика, полажу разредни испит 13 ученица и 15 ученика, понављају разред 1 ученица и 2 ученика, свршило разред 16 ученица и 25 ученика.

IV-1 разред: 18 ученика и 13 ученица, на крају године 18 ученика и 12 ученица, одлични -, врло добри 1 ученик, добри 3 ученика и 3 ученица, довољни 6 ученика и 5 ученица, полажу разредни испит 6 ученика и 4 ученице, понављају разред 2 ученика, свршило разред 15 ученика и 12 ученица.

IV- 2 разред, 30 ученика, на крају године 31 ученик, одлични 2, врло добри 3, добри 4, довољни 7, полажу разредни испит 12, понављају разред 3, свршило разред 26 ученика.

шести разред, 8 ученика и 5 ученица, на крају године 6 ученика и 4 ученице, одлични -, врло добри 1 ученик и 1 ученица, добри 2 ученика и 1 ученица, довољни 3 ученика и 2 ученице, свршило разред 6 ученика и 4 ученице.²⁸

Група ученика параћинске гимназије 2. септембра 1930. године: Влада Николић, Перица Миливојевић, Илија Петровић, Војкан Величковић

Бројно стање ђака школске 1928/29. године:

први разред, 39 ученика и 12 ученица, на крају године 33 ученика и 10 ученица, одлични -, врло добри 2 ученика и 1 ученица, добри 9 ученика, довољни 4 ученика

---

²⁸ Према извештају директора школе, на почетку 1927/28. године било је уписано укупно 238 ђака: I разред 46 ученика и 21 ученица; II разред 28 ученика и 12 ученица; III разред 33 ученика и 24 ученице; IV-а 18 ученика и 13 ученица; IV-б 30 ученика, VI-разред 8 ученика и 5 ученица.

и 5 ученица, полагају разредни испит 14 ученика и 2 ученице, понављају разред 4 ученика и 2 ученице, свршило разред 26 ученика и 8 ученица.

други разред, уписано 18 ученика и 13 ученица, на крају године 18 ученика и 11 ученица, одлични 1 ученик, врло добри -, добри 5 ученика и 2 ученице, довољни 5 ученика и 5 ученица, полагају разредни испит 7 ученика и 4 ученице, понављају разред -, свршило разред 17 ученика и 10 ученица.

трећи разред, уписано 23 ученика и 17 ученица, на крају године 24 ученика и 14 ученица, одлични -, врло добри 1 ученица, добри 2 ученика и 5 ученица, довољни 6 ученика и 6 ученица, полагају разредни испит 13 ученика и 2 ученице, понављају разред 3 ученика, свршило разред 20 ученика и 14 ученица.

четврти разред, уписано 30 ученика и 17 ученица, на крају године 27 ученика и 16 ученица, одлични 1 ученик и 1 ученица, врло добри 2 ученика и 2 ученице, добри 4 ученика и 3 ученице, довољни 6 ученика и 3 ученице, свршило разред 23 ученика и 16 ученица.

пети разред, уписано 26 ученика и 11 ученица, на крају године 23 ученика и 11 ученица, одлични -, врло добри 2 ученика и 1 ученица, добри 4 ученика, довољни 2 ученика и 4 ученице, полагају разредни испит 9 ученика и 4 ученице, понављају разред 5 ученика и 2 ученице, свршили разред 13 ученика и 7 ученица.

шести разред, уписано 13 ученика и 3 ученице, на крају године 15 ученика и 3 ученице, одлични -, врло добри 2 ученика, добри 4 ученика и 1 ученица, довољни 3 ученика, полагају разредни испит 4 ученика и 2 ученице, понавља разред 1 ученик, свршило разред 10 ученика и 3 ученице.

Школске 1928/29. године недовољан успех у већини предмета показали су ученици првог и петог разреда. За лош успех у првом разреду, објашњење је нађено у недовољном знању, које су ученици доносили из основне школе. За пети разред, разлог за лош успех је вероватно био због спајања два одељења четвртог разреда и због напуштања бољих ђака, који су отишли у стручне школе. Није пређен сразмерни део програма из веронауке у свим разредима, земљописа у петом, историје у шестом и математике у петом разреду. Никола Ракић, хонорарни наставник француског језика, предложио је, због лошег знања, да се повећа број часова за овај предмет. Као разлог лошег успеха истакао је честе промене наставника као и нестручни рад. Наставнички савет се сложио са овим предлог и затражио од Министра просвете да одобри повећање броја часова, и уједно да се обавезе да ће да обезбеди потребна материјална средства. Министар просвете је одобрио повећање броја часова за француски језик у петом и шестом разреду.

Оцене ученика из појединих предмета школске 1928/29. године

	I	II	III	IV	V	VI
оцене	5, 4, 3, 2, 1	5, 4, 3, 2, 1	5, 4, 3, 2, 1	5, 4, 3, 2, 1	5, 4, 3, 2, 1	5, 4, 3, 2, 1
веронаука	1,11,22, 9,10	3, 4,13, 9 -	1, 3,24, 5 -	1, 3,24, 5, -	13,11,12, 4	7, 4, 7.
Српски ј.	4, 4, 25,10, -	1, 2, 6, 17, 9	-, -, 8, 22, 8	2, -,10, 22, 9	-, -, 8, 22, 4	-, 2, 5, 10, 1
француски		1, 1, 8, 16, 3	-, -, 8, 20,12	2,2, 5, 20,14	-, 2, 5, 20, 7	-, 2, 6, 6, 4
латински					1,7, 3, 13, 10	1, 2, 2, 6, 7
земљопис	-, 5, 9, 22, 7	1, 1, 7, 20, -	-, 4,12,19, 3	5, 7, 6, 24,	1,2, 4, 27, -	2, 4, 3, 9, -

				1		
историја		1, 4, 7, 15, 2	1, 1,10,22, 4	3, 4, 9, 22, 9	1,3, 8,17, 5	2, 1, 4, 10, -
јестаственица	-. 4, 2, 23, 14	1, 1, 3, 21, 2			-. 5,1, 18, 10	1, 3, 4, 8, 2
физика			-, 7, 4, 25, 2			
хемија				2,6, 12,22, 1		
математика	-, 5, 9, 16, 13	1, 3, 4, 14, 6	-,5, 4, 17, 12	2,4,12,18, 7	-, 1, 9, 9, 15	1, 3, 2, 8, 4
хигијена				1,2,10, 28, 5		
цртање	5, 5, 9, 20, 4	-, 3,14, 10, -	3, 8, 8, 19, -	5, 5, 17,16, -	4,10,10,10, -	2, 4, 12
писање	1, 3,10,25, 4	7,7, 4, 3, -				
гимнастика	-, 5, 7, 31, -	-, 13,15,-, -	4,10,23, -, -	9, 9, 21, 4	7, 20, 6, -	15, -, -
певање	9, 9, 4, 21, -	5, 1, 7, 15, 1				
ручни рад	6, 2, 1, 1	4, 2, 3, 1, -	2, 9, 3, -	11,4, 1		

Због поновног оснивања школе, школске 1935/36. године Нижа самоуправни реална гимназија имала је само ученике првог разреда: *први разред* – уписано 25 ученика и 7 ученица, на крају године 29 ученика и 8 ученица, одлични 2, врло добри 3, добрих 13, полажу разредни испит 19, свршили разред 34 ученика и 3 ученице.

Школске 1935/36. године просечна средња оцена из свих научних предмета била је 3,24. По предметима: веронаука 3,56; српски језик 2,37; француски језик 2,65; земљопис 3,46; математика 3,16; природопис 3,40. Просечна оцена из вештина била је 3,73: цртање 3,45; писање 3,38; певање 4,14; гимнастика 3,04.

Бројно стање ђака школске 1936/37. године:

I–а уписано 35, на крају године 36, одлични -, врло добри 8, добри 12, полажу разредни испит 13, понављају разред 3, свршили разред 30.

I–б уписано 34, на крају године 33, одлични 1, врло добри 4, добри 11, полажу разредни испит 16, понављају разред 1, свршило 30.

II разред уписано 45, на крају године 49, одлични 4, врло добри 10, добри 14, полажу разредни испит 17, понављају разред 4, свршило разред 47.²⁹

Просечне оцене школске 1936/37. године:

I–а: веронаука 3,78; српски језик 2,67; француски језик 3,28; земљопис 3,67; математика 3,06; природопис 3,86; цртање 3,47; писање 3,36; певање 3,89. (укупна просечна оцена из научних предмета 3,47)

I–б: веронаука 3,24, српски језик 2,64; француски језик 3,06, земљопис 3,61, математика 3,00, природопис 3,54, цртање 3,36, писање 3,45, певање 3,64. (укупна просечна оцена из вештина 3,42)

²⁹ На крају првог полугодишта у II разреду дошла су 3 нова ученика, тако да их је било укупно 117.

Ученици IV- а параћинске гимназије школске 1928/29. године

Бројно стање ђака Самоуправне реалне гимназије школске 1937/38. године:
I – а: уписано 38, на крају године 35, одлични 2, врло добри 7, добри 10, полажу разредни испит 13, понављају разред 3, свршили разред 31.
I – б: уписано 39, на крају године 41, одлични 2, врло добри 6, добри 11, полажу разредни испит 13, понављају разред 4, свршило разред 38.
II – а: уписано 36, на крају године 35, одлични 2, врло добри 3, добри 11, полажу разредни испит 14, понављају разред 4, свршило разред 28.
II – б: уписано 35, на крају године 35, одлични 2, врло добри 3, добри 11, полажу разредни испит 9, понављају разред 9, свршило разред 22.
III разред: уписано 51, на крају године 49, одлични 3, врло добри 8, добри 11, полажу разредни испит 18, понављају разред 9, свршило разред 36.

Бројно стање ђака Самоуправне реалне гимназије школске 1938/39. године:
I – а: уписано 54, на крају године 53, одлични 4, врло добри 19, добри 19, полажу разредни испит 15, понављају разред 5, свршило разред 46.
I – б: уписано 54, на крају године 56, одлични 2, врло добри 12, добри 16, полажу разредни испит 17, понављају разред 9, свршило разред 40.
II – а: уписано 36, на крају године 34, одлични 2, врло добри 8, добри 13, полажу разредни испит 8, понављају разред 3, свршило разред 30.
II – б: уписано 39, на крају године 37, одлични 3, врло добри 4, добри 13, полажу разредни испит 14, свршило разред 32.

III – а: уписано 30, на крају године 28, одлични 2, врло добри 4, добри 6, полажу разредни испит 15, поннавља разред 1, свршило разред 26.

III – б: уписано 28, на крају године 29, одлични 1, врло добри 6, добри 9, полажу разредни испит 8, понављају разред 8, свршило разред 22.

Просечне оцене из појединих предмета школске 1938/39. године

	веронаука	Српски ј.	Немачки ј	историја	земљоп.	Физика	хемија	математ.	Хигијена	природоп.	Цртање	писање	францус.	Укупно
I-а	3,80	3,15	-	-	3,41	-	-	2,74	-	3,21	3,52	3,39	2,54	3,33
I-б	3,67	2,91	-	-	3,41	-	-	2,94	-	3,25	3,42	3,35	2,75	3,20
II-а	3,63	2,79	-	3,50	3,50	-	-	3,14	-	3,50	3,50	3,20	2,88	3,32
II-б	3,45	2,88	-	3,54	3,70	-	-	3,05	-	3,35	3,40	3,27	2,94	3,30
III-а	4,43	2,98	3,07	3,53	3,14	3,17	-	3,10	3,57	-	3,29	-	3,00	3,32
III-а	3,94	2,10	3,10	3,34	3,51	3,06	-	3,17	3,68	-	3,31	-	3,02	3,29
IV	3,98	3,06	3,28	3,41	3,43	3,33	3,43	3,34	3,85	-	3,41	-	3,17	3,42

Бројно стање ђака Самоуправне реалне гимназије школске 1939/40. године:

I – а: уписано 67, на крају године 61, одлични 5, врло добри 18, добри 16, полажу разредни испит 20, понављају разред 2, свршило разред 53.

I – б: уписано 68, на крају године 60, одлични 4, врло добри 9, добри 18, полажу разредни испит 22, понављају разред 7, свршило разред 53.

II – а: уписано 51, на крају године 49, одлични 6, врло добри 13, добри 15, полажу разредни испит 11, понављају разред 4, свршило разред 43.

II – б: уписано 51, на крају године 46, одлични 7, врло добри 14, добри 16, полажу разредни испит 8, понављају разред 1, свршило разред 45.

III – а: уписано 36, на крају године 36, одлични 2, врло добри 12, добри 6, полажу разредни испит 13, понављају 3, свршило разред 30.

III – б: уписано 38, на крају године 39, одлични 6, врло добри 7, добри 10, полажу разредни испит 14, понављају разред 2, свршили разред 29.

IV – а: уписано 33, на крају године 35, одлични 3, врло добри 6, добри 8, полажу разредни испит 13, понављају разред 5, свршило разред 30.

IV – б: уписано 32, на крају године 35, одлични 1, врло добри 6, добри 9, полажу разредни испит 19, свршило разред 36.

Просечне оцене ученика Самоуправне реалне гимназије школске 1939/40. године:

Веронаука: I-а 4,12, I-б 3,44, II-а 3,64, II-б 3,42, III-а 3,88, III-б 3,96, IV-а 3,90, IV-б 3,40.

Српски језик: I-а 3,30, I-б 2,82, II-а 2,86, II-б 3,26, III-а 2,84, III-б 3,14, IV-а 2,82, IV-б 2,84.

Француски језик: I-а 3,10, I-б 2,90, II-а 3,12, II-б 3,60, III-а 3,10, III-б 3,16, IV-а 3,12, IV-б 3,24.

Немачки језик: III-а 3,16, III-б 3,18, IV-а 3,06, IV-б 3,02.

Историја: II-а 3,54, II-б 4,06, III-а 3,18, III-б 3,52, IV-а 3,68, IV-б 3,24.

Земљопис: I-а 3,44, I-б 3,18, II-а 3,12, II-б 3,64, III-а 3,24, III-б 3,42, IV-а 3,26, IV-б 3,16.

Физика: III-а 3,12, III-б 3,36, IV-а 3,14, IV-б 3,42.

Хемија: IV-а 3,36, IV-б 3,44.

Математика: I-а 3,14, I-б 3,20, II-а 3,30, II-б 3,48, III-а 3,00, III-б 2,92, IV-а 3,10, IV-б 2,94.

Хигијена: III-а 3,32, III-б 3,60, IV-а 3,60, IV-б 3,62.

Природопис: I-а 3,22, I-б 3,62, II-а 3,38, II-б 3,22.

Школске 1940/41. године у Државну непотпуну и Нижу самоуправну реалну гимназију било је уписано 416 ђака. Први разред имала је само Државна непотпуна гимназија: I-а 46 ученица. На крају године било је 53. Одличних је било 6, врло добрих 5, добрих 32, полагали су разредни испит 6, свршило разред 48; I-б уписано 47 ученика. На крају године било је 50 ученика. Одлични 1, врло добри 5, добри 31, полажу разредни испит 13, понављају разред 9, свршавају разред 41. I-ц је уписало је такође 47 ученика. На крају године било је 43 ученика. Одлични 4, врло добри 3, добри 29, полажу разредни испит 7, свршило разред 39.

Пуну школарину је плаћало 28 ученика и 14 ученица. Делимичну школарину плаћало је 3 ученика и 3 ученице. Потпуно је било ослобођено школарине 64 ученика и 28 ученица. Од школарине је прикупљено 7.762,50 динара.

Просечне оцене ученика Државне непотпуне гимназије у школској 1940/41. години:

Веронаука: I-а 4,18, I-б 3,55, I-в 3,72. *Српски језик:* I-а, I-б, I-в. *Немачки језик:* I-а 3,55, I-б 3,20, I-в 3,40. *Земљопис:* I-а 3,41, I-б 3,29, I-в 3,48. *Математика:* I-а 3,32, I-б 3,14, I-в 3,51. *Природопис:* I-а 3,53, I-б 3,17, I-в 3,27. *Цртање:* I-а 4,81, I-б 4,35, I-в 4,20. *Писање:* I-а 4,46, I-б 4,05, I-в 4,08. *Певање:* I-а 4,11, I-б 3,29, I-в 3,37. *Гимнастика:* - , - , - .

Бројно стање ђака Самоуправне реалне гимназије школске 1940/41. године.
II – а: уписано 58, на крају године 56, одлични 5, врло добри 14, добри 35, полажу разредни испит 2.
II – б: уписано 57, на крају године 46, одлични 5, врло добри 10, добри 32, полажу разредни испит 1, понавља разред 1.
III – а: уписано 48, на крају године 52, одлични 4, врло добри 7, добри 29, полажу разредни испит 2.
III – б: уписано 48, на крају године 40, одлични 2, врло добри 8, добри 26, полажу разредни испит 5.
IV – а: уписано 34, на крају године 41, одлични 1, врло добри 12, добри 28.
IV – б: уписано 41, на крају године 46, одлични 2, врло добри 7, добри 18, полажу разредни испит 11. Било је 6 ђака неоцењено, и то су били изгнаници из Словеније.

Просечне оцене ученика Ниже самоуправне гимназије школске 1940/41. године:

Веронаука: II-а 4,10, II-б 3,68, III-а 4,44, III-б 3,74, IV-а 3,70, IV-б 3,62.

Српски језик: II-а 3,27, II-б 3,22, III-а 3,56, III-б 3,21, IV-а 3,85, IV-б 3,50.

Француски језик: III-а 3,32, III-б 3,54, IV-а 3,20, IV-б 3,98.

Немачки језик: II-а 3,35, II-б 3,20, III-а 3,30, III-б 3,55, IV-а 3,35, IV-б 3,34.

Историја: II-а 3,66, II-б 3,52, III-а 3,44, III-б 3,54, IV-а 3,56, IV-б 3,47.

Земљопис: II-а 3,38, II-б 3,58, III-а 3,42, III-б 3,57, IV-а 4,00, IV-б 3,45.

Физика: III-а 3,39, III-б 3,75, IV-а 3,37, IV-б 3,40.

Хемија: IV-а 3,35, IV-б 3,27.

Математика: II-а 3,27, II-б 3,35, III-а 3,24, III-б 3,21, IV-а 3,40, IV-б 3,53.

Хигијена: III-а 3,54, III-б 3,40, IV-а 3,38, IV-б 3,49.

Природопис: II-а 3,44, II-б 3,48.

Цртање: II-а 3,58, II-б 3,52, III-а 3,53, III-б 3,48, IV-а 3,80, IV-б 3,88.

Песање: II-а 3,78, II-б 3,48.

Гимнастика: II-а 4,78, II-б 4,04, III-а 4,47, III-б 4,55, IV-а 4,84, IV-б 4,10.

Према извештају директора гимназије, у Нижој самоуправној гимназији, у два одељења другог разреда било је уписано: II-а 21 ученик и 37 ученица, II-б само 57 ученика. У два одељења трећег разреда: III-а 23 ученика и 25 ученица, III-б само 48 ученика. У два одељења четвртог разреда било је уписано 65 ђака: IV-а 10 ученика и 22 ученице, IV-б само 33 ученика.

Зграда

Школа је после рата наставила рад у старој згради гимназије. Зграда је била општинска. У току рата зграда је доста оштећена. Вредност оштећења износила је 12.000 предратних динара. Школски намештај је такође био оштећен у великој мери. Оштећење школског намештаја износило је 10.000 предратних динара. Поправка зграде је вршена крајем 1922. године и доведена је у стање да испуњава основне педагошке и хигијенске услове за рад. Имала је девет учионица, две канцеларије и један собичак за стан служитеља. Од споредних зграда у дворишту се налазила шупа за дрва. Осветљеност учионица је била добра. Кубатура је била по пропису. У дворишту је постојао шпрк за воду. Истовремено извршена је у довољној мери набавка и поправка школског намештаја, тако да су врло брзо задовољене основне школске потребе.

Између улице и школске зграде постојао је врт дужине 35 м и ширине 10 м. Овај врт није могао да послужи за успешну наставу. При оправци школе 1925/26. године врт је био још више скраћен. За ову оправку зграде утрошено је 57.555 динара

Зграда гимназије после преуређења и изградње спрата 1926/1927. године

Уређење зграде није текло по плану. Оправка није била завршена до почетка школске године, па је потпуна оправка планирана да буде завршена половином новембра. На молбу директора гимназије Суд општине Параћинске покушао је да обезбеди одговарајуће просторије, али све понуђене просторије нису одговарале раду са одељењима у којима је било 30 и више ђака. Тек 8. септембра 1926. године обезбеђене су три веће просторије за полудневну наставу у шест већих одељења (I, II, III, IV, V и четвртог разреда), и четири мање просторије, за два мања одељења (пети и шести разред) и за канцеларије. Поред тога, општина је и 1. децембра 1926. године уступила гимназији још једну зграду, чиме је омогућен још бољи рад и боља подела предмета.

Међутим, оправка зграде се доста одужила. Усељење гимназије извршено је од 11 до 14. септембра, а настава је започета 15. септембра 1927. године. За ово уређење зграде утрошено је 1.200.000 динара. Ни тада зграда није комисијски примљена, али је усељење извршено по одобрењу предузимача, да се не би губило у раду. У међувремену, пошто је крајем јуна отказан закуп привремених просторија, до усељења, све школске ствари биле су смештене у просторији коју је обезбедила општина.

Нова зграда гимназије почела је да се прави 1936. године. Од обнове рада школе па до усељења у нову зграду, гимназија је била привремено смештена у згради основне школе. Од почетка другог полугодишта школске 1938/39. године гимназија се уселила у новоподигнуту зграду. Освећење зграде извршено је на Светог Саву 27. јануара 1939. године.

Зграда гимназије која је усељена школске 1938/1939. године

Од стране директора гимназије предложена су 3. августа, следећа лица за одликовање поводом завршетка радова на подизању нове гимназијске зграде у Параћину:

1. Влада Теокаревић, индустријалац из Параћина, Белим орлом III реда;
2. Славко Теокаревић, индустријалац из Параћина, Југословенском круном III реда;
3. Станоје Протић, члан Главне контроле из Параћина, Белим орлом III реда;
(Они су великим поклоном и свесрдним заузимањем код меродавних дали могућност да се подигне и доврши велелепна зграда за гимназију. Славко Теокаревић је поклатио за градњу школе 50.000 динара)
4. Никола Марјановић, рентијер из Параћина, поклатио је плац за школу, Југословенском круном IV реда;
5. Никола Ракић, директор у пензији из Параћина, Белим орлом IV реда;
6. Владислав Јевтић, председник општине из Параћина, Југословенском круном IV реда;
7. Никита Саљников, директор гимназије у Параћину, Југословенском круном IV реда;
8. Милош Хаџи Видојковић, књијар из Параћина, Југословенском круном IV реда;
9. Богдан Марковић, виши чиновник Београдске задруге са седиштем у Параћину, Југословенском круном IV реда;
10. Милутин Дреновановић, учитељ из Параћина, Светог Саве IV реда;
11. Лепосава Матић, учитељица из Параћина, Светог Саве IV реда;
12. Милан Китановић, инжињер из Параћина, Светог Саве V реда.³⁰

³⁰ У предлогу министровог изасланика за одликовања су предложени: Славко Теокаревић, Никола Марјановић, Никита Саљников, Милош Хаџи Видојковић, Богдан Марковић и Милан Китановић.

(Чланови ужег радног одбора предложени су, јер су се без поштеде и са ванредном озбиљношћу предали просветном раду. Од њих је поникла прва идеја за зидање зграде за гимназију. Њиховим заузимањем на прикупљању добровољних прилога дата је могућност да се удари камен темељац. Њихов је напорни рад и подухват крунисан успехом и Параћин је добио велелепну зграду).

Наставна средства

Учила, по обнови рада школе није било довољно. У току рата кабинети су били скоро у потпуности уништени. Кабинет за географију и историју имао је оштећења у вредности од 1.200 динара, за зоологију и ботанику 1.200 динара, за минералологију и геологију 1.000 динара, за хемију 1.800 динара, за физику 2.800 динара, за математику, цртање и писање 1.000 динара и гимнастичке справе за 2.400 динара.

Школа је фебруара 1923. године тражила од Министарства просвете 8.000 динара за набавку учила за: географију, математику, зоологију, физику, хемију са минералогојом, цртање и гимнастику. Осим учила послатих из Министарства просвете за физику, хемију, јестаственицу и географију, школа је располагала са неколико модела за цртање. За остале дисциплине није било помоћних средстава. Захваљујући пре свега помоћи Министарства просвете, за наставу природних наука 1923/24. године било је обезбеђено: 50 слика, 26 географских карата, 12 модела, 2 глобуса, 8 исправних апарата за физику, 5 модела за краснопис и цртање и 2 препарирани животиње.

Следеће школске 1924/25. године школа је имала 49 слика за наставу из природних наука, 25 слика за наставу земљописа, 20 исправних апарата и 9 неисправних за физику, 4 метричка модела, 5 модела за краснопис и цртање и 3 препарирани животиње. Од Министарства просвете је тражено да се пошаљу учила за географију, историју, гимнастику, математику, цртање и зидне карте за живе језике. За наставу географије школа је упутила 17. октобра 1924. године списак потребних карата: једна политичка карта Европе; једна политичка карта Азије; једна политичка карта Африке; једна политичка карта Америке (јужне, средње и северне); један Планоглоб (небеских тела); један Глоби (небеских тела). Од Министарства просвете је 6. новембра 1924. године добијено: једна карта Европе, једна карта источне полулопте, једна карта западне полулопте, две карте Краљевине С.Х.С.(културне) и једна карта Азије. Поред ових карата, тражено је још: карта Аустралије, карта Африке и карта Северне, Јужне и Средње Америке.

Школске 1925/26. године нису постојале збирке за историју, минералологију, телесно васпитање и музику. Остале збирке биле су недовољне, нарочито збирка за хемију и математику. Оно што је било за географију, јестаственицу и хемију налазило се у добром стању. Нису постојала научна средства за предавање живих језика, осим слика које су израдили сами ученици. Наставници су се у довољној мери служили наставним средствима са којима су располагали

Ученици V разреда 1928. године са Јованком Хаџи Видојковић и свештеником

Наредних година број наставних средстава се повећао. Школске 1927/28. године, школа је располагала следећим збиркама:

Збирка за земљопис: 3 зидних слика и 3 глобуса; *Збирка за историју:* 18 зидних слика; *Збирка за зоологију и ботанику:* 43 зидне слике, 3 права модела, 3 испуњене животиње, 5 препарата у течности, 5 сувих препарата; *Збирка за физику:* 23 зидне слике, 10 слика за стереоскоп, 27 исправних апарата, 1 несправни апарат; *Збирка за математику:* 4 зидне слике, 1 прави кодел, 2 троугла, 1 прави лењир, 2 шестара; *Збирка за цртање и лепо писање:* 5 шематизованих модела. За хемију, телесно и музичко васпитање није било учила.

И поред повећања броја наставних средстава, школске 1928/29. године ипак није било довољно учила. *Збирка за земљопис* имала је 35 зидних слика и 3 глобуса; *Збирка за историју* 19 зидних слика; *Збирка за зоологију и ботанику* 44 зидних слика, 3 правих модела, 3 испуњене животиње, 5 препарата у течностима и 5 сувих препарата; *Збирка за геологију и минералологију* није имала ни један предмет; *збирка за физику* имала је 23 слика, 10 слика за стетоскоп, 27 исправних апарата, 1 неисправни апарат; *Збирка за хемију* располагала је само са 22 сува препарата; *збирка за математику* имала је 4 зидне слике, 1 прави модел, 2

правоугаона лењира, 1 прави лењир, 2 шестара; Збирка за цртање и лепо писање имала је 5 шематизованих модела; У збиркама за телесно вежбање и музику није било учила.³¹

Школске 1936/37. године, гимназија је располагала следећим наставним средствима:

Историјско-географска збирка: 15 зидних слика, 8 зидних мапа, 2 глобуса; *Збирка за физику*: 2 препарата у течностима, 5 сувих препарата; *Збирка за хемију*: 2 исправна апарата, 1 неисправни апарат, 3 препарата у течности, 2 сува препарата; *Збирка за математику*: 10 шематизованих модела, 1 шестар, 3 лењира и угломер; *Збирка за музицирање* 1 хармонијум.³²

На почетку школске 1937/38. године у школи су постојале следеће карте: 1. За Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца карте: - Јована Цвијића, карта културе од Влад. Маринковића, српских земаља од Јована Дедијера и карта од пуковника Петра Мадаревића.; 2. За Европу: – карте Влад. Маринковића, карта Ф. Хандте-а, политичка карта; 3. За Азију: – политичка подела од Влад. Маринковића; 4. Балканско полуострво. Гимназија је од карата још имала: за Северну Америку, карта Илије Ђорића, за Јужну и Средњу Америку, карта Илије Ђорића, За Африку, карта од Илије Ђорића, За Аустралију, карта од Илије Ђорића, за источну полулопту, карта Влад. Маринковића, за западну полулопту, карта од Влад. Маринковића и карте за месечеве мене и годишња доба од Ал. Лазића и М.С. Радовановића. Гимназија је тражила карте Америке, Африке и Аустралије, јер су карте Илије Ђорића биле забрањене.

Школске 1938/39. године историјско-географска збирка имала је 15 зидних слика, збирка за физику 4 препарата у течности и 2 сува препарата, збирка за хемију 2 исправна апарата и 1 неисправни апарат, 3 препарата у течности и 2 сува препарата; збирка за математику 10 шематизованих макета; збирка за музику 1 хармонијум.

Школске 1939/40. године историјско-географска збирка имала је 17 слика, 8 зидних карата и 2 глобуса; збирка за физику 4 препарата у течности, 5 сувих препарата; збирка за хемију 2 исправна апарата, 1 неисправни апарат, 3 препарата у течности и 2 сува препарата; збирка за математику 10 шематизованих модела, 3 шестара и 3 лењира и угломера.

Школске 1940/41.године, школа је располагала следећим наставним средствима:

Историјско-географска збирка: 17 зидних слика, 10 зидних карата и 1 глобус.

Збирка за физику: 4 препарата у течности, 5 сува препарата.

Збирка за хемију: 2 исправна апарата, 1 неисправни апарат, 3 препарата у течности, 2 сува препарата.

Збирка за природопис: 18 зидних слика

Збирка за српски језик: 4 зидне слике.

Збирка за математику: 10 шематизованих модела, 2 шестара, 3 лењира и угломера.

---

³¹ Школа је намеравала да за следећу школску годину затражи од Министарства просвете 1.000 динара за набавку учила. Приликом редуцирања параћинске гимназије у 1929. години, а према наредби Банске управе од 17. фебуара 1930. године, цела архива предата је Гимназији у Ћуприји, а кабинети су предати Учитељској школи у Пироту.

³² Вероватно да наставна средства нису враћена из Пирота, па је то можда разлог мањег броја учила у овој школској години.

Ученичка удружења

До школске 1924/25. године, према извештајима, постојало је само певачко школско друштво. Вероватно се то односи на друштво „Напредак“. Тек 1924/25. године у извештајима се наводи постојање Подмлатка Црвеног крста и Феријалног савеза, које је изгледа постојало само те школске године и тада је имало 29 чланова.

Литерарна дружина

Једино је Литерарна дружина „Напредак“ постојала током рада гимназије. Друштво је примало ученике свих разреда, али су углавном били активни само учиници старијих разреда. Дружина је 1923/24. године располагала књижном од 800 свезака. Бачка дружина „Напредак“ следеће школске године имала је 433 књига, највише из књижевности. Укупно је 2/3 ученика било укључено у рад друштвене, али и даље су ученици IV, V и VI разреда били најактивнији.

Литерарна дружина је школске 1926/27. године имала 102 члана: први разред 2 ученика и 1 ученицу, други разред 15 ученика и 1 ученицу, трећи разред 25 ученика и 10 ученица, четврти разред 18 ученика и 5 ученица, пети разред 8 ученика и 2 ученице, шести разред 12 ученика и 3 ученице.

Ученици III-б параћинске гимназије школске 1928/29. године

Школске 1927/28. године друштво је примало лист „Венац“ и лист Књижевне задруге.

Школске 1928/29. године дружина је имала осамдесет и једног члана: први разред 3 ученика и 7 ученица, други разред 9 ученика, трећи разред 11 ученика и 5 ученица, четврти разред 9 ученика и 8 ученица, пети разред 11 ученика и 6 ученица, шести разред 9 ученика и 3 ученице. Исте године друштво је примало листове „Венац“ и издања Књижевне задруге. Исте школске 1928/29. године литерарна дружина је имала у својој књижници 787 књига. У току те године примљено је 33 нових књига. На читање је узимано 1424 књига од стране 110 ученика и ученица.

По поновном оснивању школе, дружина је школске 1935/36. године имала 37 чланова, 29 ученика и 8 ученица. Те године је била једино ђачко удружење.

Следеће школске 1936/37. године дружина је имала 118 чланова: 87 ученика и 31 ученицу. И ове године је била једино ђачко удружење.

Са повећањем броја разреда и дружина је повећавала чланство. Школске 1938/39. године дружина је имала 283 члана, 202 ученика и 81 ученицу. И ове године је била једино ђачко удружење.

Школске 1939/40. године књижница дружине имала је 600 књига, и то углавном дела домаће и стране књижевности.

Школске 1940/41. године друштво је имало 199 ученика и 89 ученица, односно укупно 288 ђака, и то само ученика Самоуправне гимназије.

Коло Трезвене младежи „Добра Мисао“

Коло је постојало у школској 1925/26. години са 233 члана. Школске 1927/28. године друштво је примало „Гласник Савеза трезвене младежи“.

Следеће 1926/27. године друштво је имало 190 чланова: први разред 10 ученика и 6 ученица, други разред 38 ученика и 10 ученица, трећи разред 31 ученик и 16 ученица, четврти разред 23 ученика и 24 ученице, пети разред 10 ученика и 4 ученице, шести разред 12 ученика и 6 ученица.

Савез трезвене младежи школске 1928/29. године имао је најмање чланова од формирања. Само 78 ђака тада су били чланови Савеза трезвене младежи: први разред 4 ученице, други разред 2 ученика и 5 ученица, трећи разред 3 ученика и 9 ученица, четврти разред 18 ученика и 11 ученица, пети разред 7 ученика и 6 ученица, шести разред 12 ученика и 3 ученице. И ове године удружење је примало Гласник трезвене младежи. Изгледа да друштво није основано по поновном покретању рада школе.

Јадранска стража

Јадранска стража је школске 1928/29. године, када је вероватно друштво и основано, имала 80 чланова: први разред 5 ученика и 6 ученица, други разред 4 ученика и 10 ученица, трећи разред 3 ученика и 6 ученица, четврти разред 17 ученика и 8 ученица, пети разред 7 ученика и 3 ученице, шести разред 8 ученика и 3 ученице. Пошто се не помиње у извештајима, вероватно да није дошло до поновног оснивања Јадранске страже.

Соколство и физичко васпитање ученика

Школска 1924/25. година вероватно је прва година рада Соколског друштва. Те године друштво је имало 193 члана.

Школске 1928/29. године укупно 39 ђака били су чланови Сокола. У првом разреду 2 ученика и 3 ученице, у другом 6 ученика и 6 ученица, у трећем 4 ученика и 6 ученица, у четвртном само 4 ученика, у петом 5 ученика и 2 ученице и у шестом само 1 ученик.

Соколско друштво је било активно и по поновном оснивању гимназије. Нарочито су током школске 1939/40. године ученици активно учествовали у раду Соколског друштва. Те године укупно 143 ученика школе је учествовало на свим соколским приредбама.

Подмладак Аеро-клуба „Наша крила“

Подмладак је основан 1. априла 1939. године. Школске 1939/40. године било је 150 чланова. У току рада вршена је пропаганда ваздухопловства предавањима, рецитацијама и приказивањем филмова. Надзорни наставник била је Милеса Аксентијевић.

Подмладак Црвеног крста

Школске 1924/25. године по први пут се помиње постојање Подмлатка Црвеног крста. Те године у Подмлатку било је 352 ђака.

Школске 1926/27. године било је 256 чланова Подмлатка Црвеног крста: први разред 35 ученика и 14 ученица, други разред 48 ученика и 22 ученице, трећи разред 48 ученика и 16 ученица, четврти разред 28 ученика и 8 ученица, пети разред 11 ученика и 5 ученица, шести разред 15 ученика и 6 ученица.

Школске 1927/28 године друштво је примало *Гласник Подмлатка црвеног крста*.

Школске 1928/29. године Подмладак је бројао 205 чланова: први разред 33 ученика и 10 ученица, други разред 18 ученика и 11 ученица, трећи разред 3 ученика и 6 ученица, четврти разред 17 ученика и 8 ученица, пети разред 7 ученика и 3 ученице, шести разред 8 ученика и 3 ученице. И ове године друштво је примало *Гласник Подмлатка Црвеног крста*.

Школске 1939/40. године старешина организације био је директор гимназије. Чланови су били сви ученици, и они су члански улог плаћали при упису. На „*Гласник подмлатка*“ било је претплаћено 10 ученика. Средства фонда исте школске године износила су 842 динара.

Књижнице

Оштећење књижница током окупације било је скоро потпуно. Школска библиотека била је оштећена у вредности од 4.000 динара, а ђачка у вредности од 1.100 динара. За набавку књига и листова од Министарства просвете школске

1921/22. године тражено је 480 динара. Следеће школске 1922/23 године наставничка књижница имала је 142 књиге, највише стручних. Те школске године није постојала ђачка књижница за сиромашне ученике. Убрзо је број књига повећан. Школске 1923/24. године било је 239 књига у наставничкој књижници и 495 књига у ученичкој књижници, тако да је те школске године укупно било 734 књига.

Школске 1925/26. године наставничка књижница бројала је 390 књига, од којих су већина били уџбеници, белетристика и часописи. Ђачка књижница исте године имала је 637 књига, углавном белетристику и страну књижевност. Више од половине ученика четвртог, петог и шестог разреда редовно су користили књиге из ђачке књижнице. Из осталих разреда мали број ученика и то нередовно су се служили књигама. Ове школске године постојала је и књижница за сиромашне ученике, али са малим бројем уџбеника, од којих су неки били застарели и нису били у употреби.

Укупно је на почетку школске 1928/29. године школа располагала са 1.437 а на крају године 1.587 књига. Школске 1927/28. године наставничка књижница бројала је 522 књига. У току године узимано је 50 књига на читање од стране 8 наставника. Ђачка књижница имала је само 39 књига. Само су у току године 2 ученика користили 6 књига. Књижница литерарне дружине бројала је 755 књига на почетку године, а на крају 787 књига. Укупно је коришћено 934 књига од стране 136 ученика. Књижница Трезвене младежи није на почетку школске године постојала. У току године је формирана и имала је само 16 књига. Од стране 112 ученика књиге су узимане 330 пута.

Наставничка књижница почетком школске 1928/29. године имала је 595 књига. Пошто је током године добијено још 108 књига, на крају школске године књижница је располага са 703 књиге. На читање је узимано 47 књига од стране 7 наставника. Ђачка књижница за сиромашне ученика имала је 39 уџбеника. Своју књижницу имао је и Савез трезвене младежи. На почетку је било само 16 књига а у току године добијено је још 9 књига, тако да је на крају године било у књижници 25 књига. На читање је узимано 240 књига од стране 60 ученика. Те године за набавку књига утрошено 1960 динара.

За следећу школску годину школа је тражила 1500 динара за набавку књига и листова, а то се односило на претплату на издања Српске књижевне задруге и на листове „Српски књижевни гласник“, „Мисао“, „Летопис Матице српске“, и за набавку препоручених књига. Вероватно је ово набављано и ранијих година.

Наставничка књижница је школске 1935/36. године имала 820 књига. У току године само су два наставника користили књиге, укупно 30. Ученичка књижница, оком исте школске године бројала је 750 књига. У току године 35 ученика на читање је узимало 540 књига.

Наставничка књижница је школске 1936/37. године имала 750 књига. У току године 7 наставника је користило књиге и књижнице и то 57 пута. Исте године ученичка књижница је имала 680 књига, а током године 87 ученика је користило исто толико књига.

Школске 1938/39. године наставничка библиотека имала је 480 књига, а 8 наставника је током године прочитало 75 књига. Ученичка књижница имала је 520 књига, а 210 ученика прочитало је 490 књига.

Школске 1939/40. године наставничка књижница имала је 480 књига. Укупно 75 књига је читано од стране 8 наставника. Исте године ученичка књижница набавила је 112 књига са укупно 3.650 динара које су ученици

сакупили. Библиотека је имала 600 књига. У току године, укупно 280 ученика је прочитало 1.755 књига. По одељењима читалаца је било: I-а 250, I-б 260, II-а 220, II-б 200, III-а 150, III-б 220, IV-а 230, IV-225. Надзор над књижношћом водила је Магдалена Јовановић.

Школске 1940/41. године наставничка библиотека није постојала. Ученичка библиотека имала је 851 књигу, док је 175 ученика читало 1.215 књига.

Фонд сиромашних ученика

Правила Фонда сиромашних ученика одобрена су 24. априла 1922. године. Председник фонда био је директор, благајник Иван Пијук, надзорни одбор: Јеремија Марковић и Даринка Ковачевић. Школске 1923/24. године фонд је располагао капиталом од 14.331, 75 динара у готовини код Параћинске банке и 500 динара у обвезницама државног зајма. Следеће године фонд је располагао са 15.231 динаром и са 500 динара у обвезницама државног зајма.

На дан 1. априла 1926. године фонд је располагао средствима у висини од 28.159 динара у готовом новцу и 500 динара у обвезницама, а код благајника фонда се налазило још 20,80 динара. До 31. марта 1927. године прикупљена је значајна количина новца, и то највише од камата и организовања забава, тако да је тог дана у фонду било укупно 37.560,50 динара. Исплате из фонда у истом периоду износиле су 2.619 динара и односиле су се на куповину одеће и обуће сиромашним ученицима и за давање парастоса добротворима фонда. Нема података да је Фонд сиромашних ученика обновио рад после поновног оснивања школе.

Екскурзије

Први подаци о организовању екскурзија су из 1922. године. Марта те године, од стране директора школе, предложена је петодневна екскурзија. Она је требала да буде реализована трасом Параћин-Крушевац-Краљево-Ужице-Сарајево-Травник-Дубровник-Брод-Београд-Параћин. Предвиђен је обилазак знаменитости, као и предавања, соколске вежбе и одржавање приредби. Планирано је да на екскурзију пођу 25 ученика трећег и четвртог разреда. Министар је одобрио екскурзију, али није одобрио финансијску помоћ. Пошто се реализација ове екскурзије не помиње у извештајима, вероватно није ни одржана.

Током школске 1922/23. године није било екскурзија, већ су само вршени полудневни излети за наставу јестаственице и гимнастику. Излети су вршени 1. маја са свим ученицима школе.

Такође школске 1925/26. године организовани су само излети за наставу географије и јестаственице са првим, другим и петим разредом. Планирана је била екскурзија за посету Бору, Зајечару и Нишу, али је одложена због лошег времена.

За наставу географије и јестаственице вршени су полудневни излети са Iа, Iб, четвртим и петим разредом. Ради забаве организовани су излети са IIа, IIб и петим разредом до околних села.

Ученици петог и шестог разреда са директором, разредним старешина и још једним наставником направили су екскурзију до Ртња 14. септембра 1926. године. Других екскурзија није било током школске године.

Од 6 до 8 маја 1927. године 60 ученика четвртог, петог и шестог разреда са директором и троје наставника извршили су екскурзију трасом: Параћин-Бор-Зајечар-Ниш-Параћин. Пошло се уском пругом Параћин-Зајечар. Касније се до Бора ишло железницом француског друштва. У Бору се разгледао борски рудник. Управа је допустила да се њеном пругом обиђу све инсталације, уз објашњење стручних радника. Сутрадан се ученици посетили Зајечар, а после преноћишта отишло се за Ниш. Разгледан је град, Теле-кула, саборна црква, костурница погинулих војника у Првом светском рату.

Школске 1927/28. године организована су само два излета. И нижи и виши разреди одржали су по један једнодневни излет забавног карактера у околини Параћина.

Школске 1928/29. године организовано је шест научних екскурзија за више разреде и две за ниже разреде. Исте године организоване су и две забавне екскурзије за више и ниже разреде. Екскурзије су биле полудневне. Једна је организована у самом Параћину док су шест организоване у околини. Ученици шестог разреда са једним наставником извели су 8. новембра 1928. године једнодневну екскурзију до манастира Раванице. За друго полугодиште исте школске године планирано је неколико екскурзија. Географско-културна-историјска екскурзија започета је 19. априла и трајала је до 22. априла. Ученици четвртог разреда, њих 30, са својим разредним старешином Јованком Хаџи Видојковић, обишли су Београд, Земун, Топчидер и Кошутњак. Било је предвиђено да се обиђе и Споменик незнаном јунаку на Авали, али због превоза то није остварено. Ученици су обишли све знаменитости Београда, посматрали три позоришне представе, присуствовали свечаној седници Савеза Трезвене младежи на универзитету, посетили Ботаничку башту. Ученици су у Београду преноћили две ноћи у Другој женској гимназији.

Екскурзија Параћин - Ћуприја - Сењски Рудник - Равна Река – Баре – Стрмостен – Деспотовац – Манасија – Деспотовац - Параћин реализована је од 24 до 26. маја 1929. године. Учествовало је 44 ученика и 20 ученица трећег, четвртог, петог и шестог разреда. Осим директора, са ученицима су били: Јованка Хаџи Видојковић, Константин Костић, Надежда Стојановић, Драгослав Радић. Ученици су посетили фабрику шећера у Ћуприји, руднике угља у Сењу, Равној Реци и Барама, манастир Манасију. Ноћило се у основним школама у Равној Реци и Деспотовцу.

Ученици првог и другог разреда са наставником природописа Анђелијом Тодоровић, извели су 25. маја излет у околину Параћина.

Група ученика на Карађорђевог брду

За ову школску годину биле су планиране и одобрене још две екскурзије. Обе су требале да се одрже 18 и 19. маја. Географско-историјска екскурзија Параћин-Јухор-Каленић-Љубостиња-Трстеник-Параћин требала је да буде изведена са 75 ученика четвртог и шестог разреда, а екскурзија Параћин-Младеновац-Селтерс-Аранђеловац-Топола-Опленац-Параћин са 50 ученика трећег и петог разреда. Обе су биле одложене због лошег времена за 8 и 9. јун, али ни тада нису одржане јер није било довољно времена за оцењивање.

У току школске 1935/36 године организоване су само две екскурзије, једна научног карактера једна забавног. Обе су биле полудневне, а обављене су у самом Параћину и околини.

Школске 1936/37. године организоване су две забавне и једна научна екскурзија, и то једна у Параћину и две у околини. Цела школа је 7. октобра 1936. године извела излет до Карађорђевог брда, а 3. новембра, такође сва одељења, посетила су Фабрику стакла.

Школске 1938/39. године организоване су две научне и једна забавна екскурзија. Све су биле једнодневне, и у њима су учествовали сви ученици.

Прва екскурзија школске 1939/40. године била је полудневна екскурзија изведена 19. октобра 1939. године на Карађорђево брдо ради упознавања са географско-историјским знаменитостима.

Ученици четвртог разреда 18. маја 1940. године извели су једнодневну екскурзију до Ниша, где су посетили градски музеј, Теле кулу, римске ископине и Нишку бању. Екскурзију до Ниша извели су 29. маја и ученици II-а и III-а, и посетили су иста места као и ученици четвртог разреда.

Школске 1940/41. године Државна непотпуна гимназија извела је пет полудневних и једнодневних екскурзија. Четири су биле научног карактера а једна забавног. Прва је изведена 20. септембра 1940. године до Карађорђевог брда. Тада је Салников Никита одржао предавање о историјском значају

Карађорђевог брда. Остале екскурзије су изведене током јуна месеца 1941. године. Прва је изведена 5. јуна . Тада су ученици I-а, I-б, I-ц, под вођством Љубице Тодоровић, обавили полудневну научну екскурзију ради упознавања са флором околине Параћина. Друга је изведена 6. јуна до села Главице ради упознавања са географско-историјским знаменитостима и примерцима флоре. Сутрадан су ученици I-б и I-ц посетили Фабрику стакла у Параћину. Током 13. јуна ученици I-а извели су полудневну научну екскурзију у околину Параћина, под вођством Љубице Тодоровић, која је и овог пута одржала предавање о флори околине.

Самоуправна реална гимназија је, исте школске године, извршила две научне и једну забавну екскурзију. Две су биле полудневне а једна једнодневна.

Закључак: *Поред изношења многобројних података о раду школе у овом периоду, због недостатка простора нису заступљени подаци о ваншколским активностима наставника и ђака, што би још свеобухватније допринело сагледавању међусобног утицаја школе и средине, а пре свега остваривања основних функција школе на описмењивању и изградњи свеукупне свести.*

Извори

Архив Југославије, 66: 826, 827, 2378, 2582.

Историјски архив Јагодина, Уписнице гимназије у Параћину: 22, 23, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33.

Извештај школе за 1940/1941. годину.

(Фотографије су својина Завичајног музеја у Параћину)